

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.; given Stockholms slott den 26 februari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för nästa budgetår upptages till 24 735 000 kronor. På tilläggsstat för innevarande budgetår äskas under anslaget 5 302 500 kronor. Propositionen upptager även förslag om uppförande av ett nytt sinnessjukhus i Skaraborgs län. Anslagen till Utrustning av nya sinnessjukhus och Statens anstalt för fallandesjuka: Om- och utbyggnadsarbeten upptages för nästa budgetår till 980 000 resp. 600 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 feb-
ruari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkten 30, har anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus upptagits med ett allenast preliminärt beräknat belopp, 1 200 000 kronor. Anledningen härtill var, att medicinalstyrelsen vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande inkommit med endast preliminärt förslag.

Vidare har Kungl. Maj:t i sagda proposition på min hemställan under kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, statens allmänna fastighetsfond, punkterna 1 och 2, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda propositioner i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräknat dels till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor, dels till statens anstalt för fallandesjuka: om- och utbyggnadsarbeten ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål. I samband därmed torde jag få anmäla uppkomna frågor om använt av medel å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54.

Förslag.

Om- och tillbyggnadsarbeten vid Furunäsets sjukhus.

Förslag. Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1945 års riksdag (prop. nr 242; riksd. skr. nr 420), att vid sjukhuset skulle i enlighet med av chefen för socialdepartementet i propositionen nr 281 till 1944 års riksdag förordat förslag verkställas ombyggnads- och utvidgningsarbeten för en sammanlagd kostnad av högst 1 723 800 kronor. Av detta belopp avsågs 990 000 kronor för uppförande av en ny paviljong, 668 800 kronor för ombyggnad av huvudbyggnaden och 65 000 kronor för reparationer å huvudbyggnaden. För dessa arbeten har av 1945, 1946 och 1948 års riksdagar för budgetåren 1945/46, 1946/47 och 1948/49 anvisats sammanlagt 1 350 000 kronor.

Sedermera framlade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 22 november 1948 ett omarbetat och utökat förslag till ombyggnad av huvudbyggnaden, vilket av styrelsen kostnadsberäknades till 3 800 000 kronor. Samtidigt anmälde styrelsen, att kostnaderna för nybyggnadsarbetena, d. v. s. den nya paviljongen och därmed sammanhängande arbeten inom pannhuset, då uppskattades till cirka 1 250 000 kronor. Vidare framlade medicinalstyrelsen i skrivelse den 16 september 1949 förslag till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden, vilken ökning kostnadsberäknats till 350 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för arbetena vid sjukhuset uppskattades alltså vid denna tidpunkt till (3 800 000 + 1 250 000 + 350 000) 5 400 000 kronor.

Förslaget till ombyggnad av huvudbyggnaden förelades 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), som icke motsatte sig den föreslagna omändringen och för fortsättande av arbetena vid sjukhuset anvisade 700 000 kronor för budgetåret 1949/50. Förslaget till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden underställdes 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), som lämnade förslaget utan erinran samt för budgetåret 1950/51 anvisade 1 100 000 kronor för fortsättande av arbetena vid sjukhuset. Vidare anvisade 1951 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) 900 000 kronor samt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) 1 000 000 kronor för ifrågavarande ändamål. Slutligen anvisade 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) *dels* å tilläggsstat för budgetåret 1952/53

280 000 kronor för vissa ej förutsedda arbeten beträffande sjukhusets ledningssystem för värme, vatten och avlopp dels ock för budgetåret 1953/54 550 000 kronor. Av sistnämnda belopp utgjorde 350 000 kronor återstoden av vad som ännu icke anvisats av den tidigare beräknade kostnaden för sjukhusets om- och utbyggnad samt 200 000 kronor kostnader för vissa arbeten, som befunnits nödvändiga ur brandskyddssynpunkt m. m.

Sammanlagt har alltså hittills för förenämnda arbeten vid sjukhuset anvisats (1 350 000 + 700 000 + 1 100 000 + 900 000 + 1 000 000 + 280 000 + 550 000) 5 880 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1953 upplyser *byggnadsstyrelsen*, att ifrågasvarande byggnadsarbeten med undantag av den nya paviljongen, vilken färdigställd redan år 1950, ingår bland de byggnadsföretag, för vilka medel för merkostnader till följd av prisstegringar beräknats å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54. Av dessa medel avser styrelsen att för nu ifrågasvarande arbeten taga i anspråk 1 410 000 kronor, varför tillgängliga medel för om- och tillbyggnad av huvudbyggnaden skulle uppgå till (5 880 000 — 1 250 000 + 1 410 000) 6 040 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att det med hänsyn till arbetenas karaktär av i huvudsak ombyggnad av äldre anläggning tidigare icke varit möjligt att överblicka, huruvida dessa arbeten skulle kunna genomföras inom ramen för anvisade medel jämte tillägg motsvarande den allmänna byggnadskostnadsstegringen. Nu har emellertid arbetena framskridit så långt, att den slutliga kostnaden kan beräknas. Sålunda erfordras enligt styrelsen för arbetenas slutförande — utöver tillgängliga medel, 6 040 000 kronor — ytterligare 1 685 000 kronor. Styrelsen anför härom vidare.

Det ökade medelsbehovet hänför sig till kostnader dels för tidigare ej förutsedda arbeten beträffande byggnadens stomme m. m., dels ock för den förslitning, som uppstått under den långa ombyggnadstiden i de delar, som ej direkt berörts av ombyggnadsarbetena.

I förstnämnda grupp av arbeten, vilka dragit en kostnad av sammanlagt 960 000 kronor, ingår förstärkning av byggnadens stomme, inredning av vissa källarutrymmen på grund av utökat behov av förrådslokaler, anordnande av provisoriska bad och kök under ombyggnaden, utbyte av vissa rötskadade bjälklag jämte trägolv och linoleummattor, håltagnings-, bilnings- och efterlagningsarbeten i samband med omläggning och utbyte av vissa rörledningsinstallationer m. m.

Beträffande åtgärder, som måste utföras med hänsyn till byggnadens förslitning och som beräknats draga en kostnad av sammanlagt 725 000 kronor, må framhållas utbyte av vissa golvbeläggningar, reparation av trappor, ändring av kökshissar, iordningställande av promenadgårdar, i ståndsättning av yttertakbeläggningen och omputsning av fasaderna.

Styrelsen hemställer, att för slutförande av om- och tillbyggnad av huvudbyggnaden vid sjukhuset 1 685 000 kronor anvisas på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54.

Yttrande. Statskontoret har intet att erinra mot bifall till framställningen.

Merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten.

Förslag. I skrivelse den 31 augusti 1953 har byggnadsstyrelsen hemställt att för täckande av merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten ett belopp av 3 500 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54.

För beräkning av medelsbehovet på grund av de intill sommaren 1953 inträffade kostnadsstegringarna har byggnadsstyrelsen upprättat en tablå, vilken fogats som bilaga till framställningen. I denna tablå redovisas samtliga hittills av riksdagen beslutade byggnadsföretag, vilka ännu icke avslutats, med angivande av den för riksdagen senast anmälda beräknade kostnaden, oavsett om detta belopp anvisats helt eller delvis. Antalet redovisade byggnadsföretag uppgår till 89. Vidare har i tablåen angivits, efter vilket prisläge kostnaderna beräknats, ävensom det medelsbehov, som alltifrån tidpunkten för kostnadsberäkningen fram till sommaren 1953 uppkommit på grund av allmän byggnadskostnadsstegring. Vid beräkningen av nämnda kostnadsstegring har beträffande pågående byggnadsföretag hänsyn tagits till den variation i kostnadsstegringen, som förekommit under byggnadstiden. Vad angår före år 1952 kostnadsberäknade men ännu ej påbörjade företag, har vid bestämningen av det av kostnadsstegringen förorsakade anslagsbehovet beaktats, att kostnadsnivån sommaren 1953 nedgått till ungefär samma läge som sommaren 1951.

Slutligen framgår av tablåen, att för de i densamma intagna byggnadsföretagen, vilka sammanlagt omfattar en av riksdagen godkänd byggnadskostnad om 98 272 500 kronor, 11 460 500 kronor erfordras för att täcka de genom den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppkomna merkostnaderna. Av sistnämnda belopp har emellertid 1952 och 1953 års riksdagar anvisat 1 541 000 resp. 2 500 000 kronor. Medelsbehovet uppgår sålunda till (11 460 500 — 1 541 000 — 2 500 000) 7 419 500 kronor.

Yttrande. Statskontoret har ej funnit anledning till erinran mot bifall till framställningen.

Elektriska arbeten vid vissa av statens sinnessjukhus.

I skrivelse den 5 februari 1954 har *medicinalstyrelsen* hemställt om medel å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 för vissa elektriska arbeten vid Sätters sjukhus, Gådeå sjukhus i Härnösand samt vid S:t Olofs sjukhus i Visby. Till styrelsens skrivelse har fogats av elektriska prövningsanstalten aktiebolag upprättade promemorior rörande de berörda arbetena.

Sätters sjukhus. Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att för genomförande av

fjärde etappen i omläggningen från likström till växelström vid sjukhuset anvisa ett belopp av 25 000 kronor. Vidare anvisade 1950 och 1952 års riksdagar (prop. nr 113/1950; riksd. skr. nr 209 samt prop. nr 123/1952; riksd. skr. nr 245) 35 000 resp. 40 000 kronor för de avslutande etapperna i omläggningen.

Sålunda har för arbetena hittills sammanlagt anvisats (25 000 + 35 000 + 40 000) 100 000 kronor.

Medicinalstyrelsen upplyser nu, att för arbetenas färdigställande erfordras ytterligare 30 000 kronor. Det ökade medelsbehovet föranledes enligt styrelsen av höjda materielpriser och ökade arbetslöner ävensom av att vissa omlägningsarbeten speciellt i kulvertgångarna varit av större omfattning än vad som tidigare kunnat förutses.

Gådeå sjukhus i Härnösand. I enlighet med förslag av Kunql. Maj:t i propositionen nr 111 till 1949 års riksdag beslöt riksdagen (skr. nr 225) att låta verkställa en omläggning av det elektriska systemet vid sjukhuset från likström till växelström för en beräknad kostnad av 52 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1949/50 30 000 kronor för arbetenas påbörjande. Vidare anvisade 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), sedan det anmälts, att kostnaderna för hela företaget med hänsyn bl. a. till prisstegringar stigit till 55 000 kronor, 25 000 kronor för arbetenas slutförande. Slutligen anvisade 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) ytterligare 31 000 kronor för komplettering av sjukhusets transformatorstation samt för renovering av ytterbelysningsystemet, vilka arbeten icke ingått i de ursprungliga planerna.

Sammanlagt har alltså för dessa arbeten anvisats (30 000 + 25 000 + 31 000) 86 000 kronor.

Medicinalstyrelsen upplyser, att under utförandet av de arbeten, för vilka medel anvisats av 1949 och 1950 års riksdagar, prisstegringar inträffat. Vidare har tillkommit vissa oförutsedda utgifter bl. a. för anskaffande av en ny transformator. Av dessa anledningar föreligger behov av ytterligare 26 000 kronor för nu ifrågakvarande arbeten.

För en ej förutsedd ombyggnad av transformatorstationen, för vars komplettering medel anvisats av 1952 års riksdag, erfordras 11 500 kronor. Denna merkostnad förorsakas av att stationen måste byggas om för högre spänning. Kraftleverantören har nämligen meddelat, att leveransspänningen kommer att höjas från 6 till 10 kV.

Sålunda erfordras ytterligare (26 000 + 11 500) 37 500 kronor för fullföljande av de elektriska arbetena vid sjukhuset.

S:t Olofs sjukhus i Visby. Medicinalstyrelsen hemställer, att 50 000 kronor anvisas för elektriska arbeten vid övergång från gas- till eldrift vid sjukhuset. Härom anför styrelsen.

Sedan direktionen för S:t Olofs sjukhus till medicinalstyrelsen inkommit med meddelande, att Visby stads gasverk skulle komma att nedläggas

i samband med anordnandet av elektrisk kraftöverföring från fastlandet till Gotland, uppdrog medicinalstyrelsen åt elektriska provningsanstalten aktiebolag att verkställa utredning rörande de erforderliga åtgärder för omläggning från gasdrift till elektrisk drift vid sjukhuset. I en den 5 maj 1953 dagtecknad utredning beräknade provningsanstalten kostnaderna härför till 44 000 kronor. Vid denna tidpunkt antogs någon reguljär elkraftöverföring till Gotland icke komma att ske förrän hösten 1954. Sedermera har emellertid från sjukhuset meddelats, att Visby stads gasverk skulle komma att nedläggas redan från och med den 1 april 1954, varför anordningarna för övergång till elektrisk drift vid sjukhuset redan vid sistnämnda tidpunkt borde vara färdigställda. Enligt senare verkställda beräkningar kan kostnaden, inklusive utredningsarvoden m. m., för erforderliga elektriska installationer samt för upphandling av nya elvärmeapparater såsom spisar, steriliseringsapparater och dylikt uppskattas till 50 000 kronor. Då det under nu angivna omständigheter icke synes kunna anstå med anvisande av medel för ändamålet ända till budgetåret 1954/55, finner styrelsen anslag för ändamålet böra beviljas å tilläggsstat för budgetåret 1953/54.

Till elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus skulle i enlighet med det anförda å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår erfordras (30 000 + 37 500 + 50 000) 117 500 kronor.

Slutligen har *byggnadsstyrelsen* i en den 16 november 1953 dagtecknad skrivelse anhållit att få under innevarande budgetår använda av 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) för elektriska arbeten vid Källshagens sjukhus anvisade medel, 43 000 kronor, dels till påbörjande av nytt distributionsnät vid Ryhovs sjukhus för en beräknad kostnad av 20 000 kronor och dels till genomförande av en tidigare påbörjad omläggning av elnätet vid Sundby sjukhus, för vilket ändamål nu erfordras 23 000 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att det beviljade anslaget till elektriska arbeten vid Källshagens sjukhus knappast torde kunna tagas i anspråk under innevarande budgetår samt att arbetena vid Ryhovs och Sundby sjukhus är brådskande. Sålunda kan icke det nuvarande distributionsnätet vid Ryhovs sjukhus tåla anslutning av nya bostadshus. Vid Sundby sjukhus är en forcering av omläggningen av elnätet erforderlig med hänsyn till att kraftleverantören, Älvkarleby kraftverk, meddelat, att leveransspänningen skall höjas från 3 till 6 kV.

Departementschefen.

Ombyggnaden av huvudbyggnaden vid Furunäsets sjukhus kostnadsberäknades år 1948 till 3 800 000 kronor. Programmet för denna ombyggnad utökades sedermera genom beslut av 1949 och 1953 års riksdagar. De totala kostnaderna — kostnadsstegringarna ej inräknade — skulle i enlighet härmed uppgå till (3 800 000 + 350 000 + 280 000 + 200 000) 4 630 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har nu hemställt att medel måtte anvisas med 960 000

kronor för tidigare ej förutsedda arbeten samt med 725 000 kronor för kostnader för den förslitning, som uppstått å byggnaden under den långa ombyggnadstiden. För nu ifrågavarande ändamål skulle alltså erfordras (960 000 + 725 000) 1 685 000 kronor.

Byggnadsarbetena vid huvudbyggnaden är mycket omfattande. Det är därför förklarligt att det under arbetenas gång uppstår behov av byggnadsåtgärder, vilka icke på förhand rimligen kan förutses. Jag har emellertid vid prövning av byggnadsstyrelsens förevarande framställning icke kunnat undgå att finna att de ej förutsedda arbetena har en anmärkningsvärt stor omfattning. Då dessa arbeten likväl måste anses nödvändiga för att ändamålet med ombyggnaden skall kunna vinnas, tillstyrker jag i likhet med statskontoret, att de äskade medlen anvisas. Beloppet torde böra anvisas på tilläggsstat II till rikssaten för nu löpande budgetår.

Vad härefter angår merkostnaderna till följd av prisstegringar å de 89 av byggnadsstyrelsen redovisade byggnadsföretagen vid de statliga sinnessjukhusen finner jag lämpligt, att ett särskilt belopp liksom för budgetåret 1952/53 anvisas å tilläggsstat för täckande av dessa merkostnader. Emot byggnadsstyrelsens beräkning av medel för ifrågavarande merkostnader har jag ej funnit anledning till erinran. Jag tillstyrker i likhet med statskontoret, att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 under förevarande anslag anvisas ett belopp av 3 500 000 kronor.

Med hänsyn till inträffade prisstegringar och de särskilda omständigheter, som påkallat åtgärder utanför de uppgjorda planerna för elektriska arbeten vid S:t Olofs sjukhus i Visby, Sätters sjukhus och Gådeå sjukhus i Härnösand, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag om anvisande av sammanlagt 117 500 kronor å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Ej heller har jag något att erinra mot byggnadsstyrelsens hemställan, att det för elektriska arbeten vid Källshagens sjukhus för innevarande budgetår anvisade beloppet å 43 000 kronor i stället disponeras för vissa angelägna elektriska arbeten vid Sundby sjukhus vid Strängnäs och Ryhovs sjukhus i Jönköping.

Anslag för budgetåret 1954/55.

Förslag.

Inledning.

I skrivelse den 22 januari 1954 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* framlagt förslag till fortsatta byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus samt till medelsanvisning för budgetåret 1954/55. Vid förslagets utarbetande har samråd i viss utsträckning ägt rum med byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen.

I fråga om takten i upprustningen av de statliga sinnessjukhusen anför kommittén.

Enligt de av 1950 års riksdag antagna riktlinjerna för modernisering och upprustning av de egentliga sinnessjukhusen skulle krävas en insats av i runt tal 250 000 000 kronor eller i genomsnitt cirka 17 000 000 kronor per år under en byggnadsperiod av omkring 15 år. Med hänsyn till den stegring av byggnadskostnaderna, som inträtt efter det generalplanens förverkligande påbörjades, kan det ovan angivna totalbeloppet nu uppskattas till cirka 350 000 000 kronor. Den erforderliga årliga medelsanvisningen skulle sålunda uppgå till omkring 23 300 000 kronor.

En byggnadsperiod av 15 år måste anses som en förhållandevis lång tidrymd, när man tager i betraktande de allvarliga bristfälligheter, som nu vidlåda flertalet sjukhus. En förlängning av byggnadsperioden kommer icke blott att verka fördyrande på upprustningen av byggnaderna utan fördröjer även möjligheterna att skapa en förbättrad sjukvård vid dessa sjukhus, mot vilkas vårdmöjligheter och vårdförhållanden en i många fall berättigad kritik riktats. Kommittén vill därför allvarligen understryka vådan av en eftersläpning i genomförandet av generalplanen.

Med utgångspunkt från en byggnadsperiod av 15 år borde fr. o. m. budgetåret 1950/51 t. o. m. innevarande budgetår ha anvisats i runt tal ($4 \times 23\,300\,000$) 93 000 000 kronor för ändamålet. Under nu nämnda budgetår ha emellertid för de egentliga sinnessjukhusen anvisats sammanlagt omkring 58 000 000 kronor. Därutöver ha för inträffade byggnadskostnadsstegringar anvisats 4 700 000 kronor. För sistnämnda ändamål erfordras ytterligare cirka 7 000 000 kronor. Därest detta belopp — i likhet med vad hittills varit fallet — anvisas utöver det ordinarie anslaget, uppgår den totala medelsanvisningen till i det närmaste ($58\,000\,000 + 4\,700\,000 + 7\,000\,000$) 70 000 000 kronor. I enlighet härmed har hittills uppkommit en eftersläpning i medelsanvisningen av ($93\,000\,000 - 70\,000\,000$) 23 000 000 kronor, vilket redan nu innebär en förskjutning i programmet med ett år. Denna eftersläpning bör enligt kommitténs mening inhämtas under förslagsvis tre år. Den ordinarie medelsanvisningen bör sålunda höjas till cirka ($23\,300\,000 + \frac{1}{3} \times 23\,000\,000$) 31 000 000 kronor. Oaktat att i statsverkspropositionen beräknats allenast ett belopp av 25 000 000 kronor framlägger kommittén på ovan redovisade skäl i det följande förslag om byggnadsarbeten vid de egentliga sinnessjukhusen, vilka skulle kräva en medelsanvisning av 30 630 000 kronor. Härutöver äskas 685 000 kronor för vissa åtgärder vid de sjukhus, som äro avsedda för sinnesslöa.

Kommittén påpekar vidare, att det alltjämt föreligger ett stort behov av vårdplatser samt anför i denna fråga följande.

I statens sinnessjukvårdsberednings betänkande förordades, att en utbyggnad av statens sinnessjukvård tills vidare skulle omfatta cirka 18 000 rationellt anordnade vårdplatser, vilket i stort sett skulle motsvara platsbehovet år 1965 under förutsättning, att patientomsättningen ökades från 34 procent år 1948 till 45 procent. Därvid utgick beredningen från att antalet vid sjukhusen intagna i förhållande till befolkningsunderlaget bleve i huvudsak oförändrat. Beredningen förutsatte emellertid även att de sinnesslöa och psykopater, som vårdas på de egentliga sinnessjukhusen, skulle erhålla vård på andra anstalter. Den gjorda uppskattningen av vårdplats-

behovet vore dock att betrakta som approximativ med hänsyn till de många obestämbara faktorer, som kunde påverka platsbehovet.

Behovet av vårdplatser vid de egentliga sinnessjukhusen (inklusive sekundäravdelningarna) är alltså trängande. Antalet fastställda platser uppgick vid månadsskiftet november—december 1953 till i runt tal 18 400. Beläggningen vid samma tidpunkt utgjorde 21 700, vilket innebär en överbeläggning med 3 300 eller 18 procent. Nyssnämnda tal inkludera emellertid cirka 1 000 patienter, vilka äro att hänföra till kategorierna sinnesslöa och psykoper. Härutöver voro cirka 650 patienter placerade i familjevård. Antalet expektanter vid nämnda tillfälle var omkring 1 700. År 1952 uppgick patientomsättningen till 49 procent å primärsjukhusen.

Utvecklingen har sålunda hitintills visat, att den av sinnessjukvårdsberedningen gjorda preliminära uppskattningen av behovet av vårdplatser är för låg. Det ursprungligen uppgjorda byggnadsprogrammet torde på grund härav i vissa delar få revideras och utökas, vilket även understryker behovet av att efterslåningen i utbyggnaden upphäves.

För att begränsa utbyggnaden av vårdplatserna och därmed de betydande kapitalinvesteringarna är det enligt kommitténs mening ytterst angeläget att pröva alla vägar, som kan leda till att det ökade vårdbehovet kan tillgodoses med minsta möjliga antal vårdplatser. Det är nödvändigt att icke blott förse sjukhusen med erforderlig läkarpersonal, utbildad vårdpersonal, rationellt anordnade vårdplatser och större resurser för öppen vård. Det är även av största vikt att man möjliggör en väsentligt utökad forskning inom psykiatrin. Härom anför kommittén vidare.

Att man på olika områden inom den övriga läkarvetenskapen gjort stora framsteg ifråga om behandlingsmetoder m. m. måste främst tillskrivas en mångsidig, stort upplagd och intensiv forskning. Även på det psykiatriska området är det nödvändigt med en vetenskaplig forskning, som går fram på olika vägar såsom biokemisk och nervfysiologisk, psykologisk och sociologisk forskning samt mera direkt på behandlingsmetoder inriktad forskning. För detta ändamål kräves bl. a. goda laboratoriemöjligheter, vårdavdelningar, anordnade på lämpligt sätt, och anställande av tillräckligt antal assistenter för vetenskapligt arbete. F. n. äger psykiatrisk forskning rum i begränsad omfattning men företrädesvis inom den s. k. lättare psykiatrin vid framförallt universitetsklinikerna. Därest man genom vetenskapligt forskningsarbete inom den s. k. tunga psykiatrin kunde vinna närmare kännedom om de svårare psykiska sjukdomarnas orsaker och utvecklingsbetingelser, skulle möjligheterna till effektivare behandling och därmed kortare vårdtider ökas, vilket skulle komma sinnessjukhusen mera till godo.

Sinnessjukvårdsberedningen har föreslagit, att kombinerade undervisnings- och forskningsavdelningar skulle inrättas vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala, S:t Lars' sjukhus i Lund och S:t Jörgens sjukhus i Göteborg. Vid ett vart av dessa sjukhus skulle inrättas en professur, förenad med överläkartjänst, vilkens innehavare i första hand skulle biträda vid läkarutbildningen och bedriva forskning inom den tyngre psykiatrin. 1948 års läkarutbildningskommitté har i anledning av detta förslag i sitt betänkande om läkarutbildningen (SOU 1953:7) uttalat, att ett förverkligande av sinnessjukvårdsberedningens förslag skulle medföra avsevärda fördelar särskilt för specialistutbildningen i psykiatri. Även ur forsknings-

synpunkt kunde dessa förslag leda till beaktansvärda resultat. Kommittén uttalade dock, att med inrättandet av dessa professurer borde anstå till dess forskningsresurserna vid de existerande psykiatriska institutionerna ökats så att den vetenskapliga verksamheten där kunde bedrivas på ett tillfredsställande sätt. Vidare borde först behovet av personal och utrustning m. m. för de av sinnessjukvårdsberedningen föreslagna avdelningarna närmare utredas.

Ehuru man kanske måste räkna med att de av sinnessjukvårdsberedningen föreslagna professurerna vid de statliga sinnessjukhusen icke samtliga kunna komma till stånd inom de närmaste åren, bör detta dock icke hindra, att en av dessa professurer inrättas ofördröjligen och de övriga snarast möjligt därefter. Kommittén — som anser, att den psykiatriska forskningen vid universitetsklinikerna givetvis bör tillgodoses på bästa sätt — finner det nämligen synnerligen angeläget, att forskning även inom den tunga psykiatrien bedrivs jämsides härmed. De med en så bedriven forskning och med inrättandet av dessa professurer sammanhängande spörsmålerna böra emellertid enligt kommitténs mening bliva föremål för en särskild utredning. Kommittén hemställer därför, att en sådan utredning kommer till stånd snarast möjligt.

Kommitténs förslag innefattar fortsättande och i vissa fall avslutande av redan beslutade arbeten samt påbörjande av nya uppgifter. Kommittén erinrar vidare om att till vissa av de av kommittén för budgetåret 1953/54 förordade arbetena några medel ej anvisats, men att de i stället upptagits såsom beredskapsarbeten. Kommittén framhåller, att dessa objekt hittills icke kommit till utförande, samt att man ej heller torde kunna räkna med att de ianspråktagas såsom beredskapsarbeten före nästa budgetårsskifte. Kommittén föreslår därför, att medel för vissa av ifrågakvarande arbeten upptages på kapitalbudgeten med hänsyn till angelägenheten av att dessa arbeten snarast igångsättes.

Vidare har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 19 januari 1954 efter samråd med *medicinalstyrelsen* och statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande framlagt förslag om upplåtelse till Birgittastiftelsen av f. d. nunneklostret i Vadstena och vissa i anslutning därtill belägna byggnader, vilka hittills disponerats av Birgittas sjukhus i Vadstena.

Ulleråkers sjukhus i Uppsala.

Uppförande av tuberkulosavdelning.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att vid sjukhuset skulle uppföras en tuberkulosavdelning för en beräknad kostnad av högst 2 000 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1949/50 ett belopp av 300 000 kronor, varjämte riksdagen beslöt, att för ändamålet finge disponeras 300 000 kronor av de medel, som av riksdagen tidigare anvisats för andra etappen av om- och nybyggnadsarbetena vid sjukhuset.

Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra tuberkulosavdelningen för en kostnad av högst 2 000 000 kronor samt ställde ett belopp av 600 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 framlagt förslag — enligt vilket kostnaderna beräknats till 2 300 000 kronor — anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 209) för ändamålet ytterligare 100 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 anvisade 1951 års riksdag (skr. nr 195) 500 000 kronor för uppförande av tuberkulosavdelningen.

Vidare har 1952 års riksdag (skr. nr 245) med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 framlagt förslag anvisat 400 000 kronor för påbörjande av den andra i avdelningen ingående paviljongen.

Slutligen har 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) anvisat dels ytterligare 500 000 kronor för sistnämnda paviljong, dels ock ett belopp av 80 000 kronor för en kloreringsanläggning m. m.

För byggnadsföretaget har sålunda hittills anvisats sammanlagt (600 000 + 100 000 + 500 000 + 400 000 + 500 000 + 80 000) 2 180 000 kronor.

Kommittén har — med förmälan att den ena av de båda paviljongerna numera helt färdigställts samt att uppförandet av den andra påbörjats hösten 1953 — för slutförande av arbetena å tuberkulosavdelningen för nästa budgetår äskat (2 300 000 — 2 100 000) 200 000 kronor.

Ombyggnad av norra mansavdelningen.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 till 1950 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 209) 475 000 kronor till ombyggnad av norra mansavdelningen vid sjukhuset.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att verkställa ombyggnad av nämnda avdelnings södra flygel samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle för budgetåret 1950/51 äga disponera 475 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 till 1951 års riksdag anvisade riksdagen (skr. nr 195) 900 000 kronor för fortsättande av byggnadsarbetena.

Vidare anvisade 1952 års riksdag (skr. nr 245) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 ytterligare 895 000 kronor för slutförande av arbetena å den södra flygeln samt för påbörjande av ombyggnaden av den norra flygeln.

Slutligen anvisade 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) 1 330 000 kronor för slutförande av ombyggnaden av sistnämnda flygel.

Sålunda har för ombyggnad av flyglarna anvisats tillhopa (475 000 + 900 000 + 895 000 + 1 330 000) 3 600 000 kronor.

Kommittén föreslår en fortsatt ombyggnad av avdelningen och anför därvid bl. a. följande.

De ombyggnadsarbeten, som ännu icke beslutats, avser byggnadens mittparti. Enligt det till sinnessjukvårdsberedningens betänkande fogade expertutlåtandet rörande ifrågavarande sjukhus förutsattes, att mittpartiet tillsvidare skulle tagas i anspråk för större delen av sjukhusets administrationslokaler. Endast expeditionen för den av beredningen förordade undervisnings- och forskningsavdelningen skulle komma att ligga utanför norra mansavdelningen. Denna förläggning av administrationslokalerna föreslogs gälla endast under en övergångsperiod. Som en slutlig lösning borde eftersträvas att sammanföra samtliga administrationslokaler inom sjukhuset till en och samma byggnad.

Det nuvarande behovet av läkarexpeditioner m. m. kan icke tillgodoses inom avdelningens mittparti. Detta sammanhänger med att antalet läkare och annan personal, för vilka kräves expeditionslokaler, blivit större än vad beredningen räknat med. *Kommittén* föreslår därför uppförande redan nu av en särskild administrationsbyggnad.

Inom sjukhuset — särskilt dess norra del — förefinnes ett starkt behov av lämpliga lokaler för arbetsterapi. Sinnessjukvårdsberedningen har räknat med, att en särskild, för hela sjukhuset gemensam arbetsterapibyggnad skulle uppföras. Emot detta förslag torde i och för sig intet vara att erinra. Med hänsyn till sjukhusets storlek och dess förläggning till två förhållandevis avgränsade delar torde emellertid en förläggning av arbetsterapilokalerna till olika byggnader icke erbjuda några nackdelar.

Kommittén förordar, att norra mansavdelningens mittparti iordningställes för arbetsterapilokaler. I bottenvåningen bör enligt *kommittén* inrymmas lokaler för trä- och metallslöjd, vävning, skomakeri, skrädleri, bokbinderi och korgmakeri m. m. jämte toaletter, förråd o. dyl. för manliga patienter, i andra våningen motsvarande lokaler för kvinnliga patienter samt slutligen i souterrängvåningen med anslutning till dessa lokaler rum för kaffeservering för patienterna, där dessa kan intaga sina mellanmål. Souterrängvåningen föreslås därjämte inrymma förråd och skyddsrum, gemensamt för huvuddelen av hela norra mansavdelningen. I byggnaden bör vidare installeras en hiss för transport av material till arbetsterapilokalerna. Vid nu föreslagna användning av byggnaden skulle den i andra våningen belägna kyrksalen bibehållas. Denna sal, som f. n. är i dåligt skick, bör i samband med ombyggnaden renoveras.

Kostnaden för nu föreslagna byggnadsarbeten har uppskattats till 1 600 000 kronor. *Kommittén* hemställer, att 600 000 kronor anvisas för nästa budgetår för arbetenas påbörjande.

Uppförande av administrationsbyggnad.

Kommittén förordar, att en särskild administrationsbyggnad uppföres. Till stöd härför åberopar *kommittén*.

Expeditioner för läkare, uppsyningsmän m. fl. samt för sjukhuskontoret är f. n. spridda i olika byggnader inom sjukhuset. I huvudsak är de förlagda till norra och södra administrationsbyggnaderna samt norra mans-

avdelningen. Denna förläggning av expeditionerna är olämplig ur organisatorisk synpunkt. Lokalerna är därjämte otillräckliga och i mindre tillfredsställande skick. Vid bifall till vad kommittén föreslagit i fråga om dispositionen av mittpartiet av norra mansavdelningen skulle vidare vissa däri inrymda expeditionslokaler komma att slopas och ersättas med nya.

Vid nuvarande utformning och beläggning av sjukhuset erfordras expeditionslokaler för 13 läkare, personalföreståndare, socialkurator, 6 föreståndarinnor, förste uppsyningsman, 7 kansli- och skrivbiträden ävensom för intendent, assistent, kassör samt kontorister och kontorsbiträden. Härjämte erfordras utrymmen för av postverket anordnad expedition inom sjukhuset, telefonväxel, arkiv och vaktmästare. En särskild byggnad omfattande källarvåning, bottenvåning samt två övervåningar bör uppföras för ändamålet.

Till bottenvåningen bör förläggas sjukhuskontoret, expeditionslokaler för postverket, telefonväxel samt rum för personalföreståndare och uppsyningsman. Till våningarna 1 och 2 trappor bör förläggas läkarexpeditioner, rum för föreståndarinnor och skrivbiträden jämte konferensrum och bibliotek. Ett i paviljongen nr 62 A och B nu inrymt konferensrum anses vara otillräckligt. Dessutom kommer detta rum att behövas vid en framtida utvidgning av sjukhusets medicinska centrum. För att möta ett ökat behov framdeles av expeditionslokaler för läkare m. fl. har fyra reservrum inrymts i byggnaden.

Enligt generalplanen kommer sjukhuset att koncentreras omkring de väster om norra mansavdelningen nyuppförda paviljongerna, av vilka en — 62 A och B — inrymmer sjukhusets medicinska centrum. Dessa paviljonger ligger jämväl invid den tillfartsväg till sjukhuset, som framdeles skall bli dess huvudinfart. Det är förenat med påtagliga fördelar, att läkar- och kontorsexpeditioner förläggs i omedelbar närhet av sjukhusets huvudinfart och dess medicinska centrum. Kommittén föreslår därför, att den nu ifrågasatta byggnaden placeras i närheten av paviljongen 62 A och B.

Kostnaden för byggnaden har beräknats till 950 000 kronor. Kommittén hemställer, att 600 000 kronor anvisas för nästa budgetår för arbetenas påbörjande.

Installation av hissar i paviljongerna 12 och 15.

Under åberopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för utförande av den i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna installationen av hissar i paviljongerna 12 och 15 måtte för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor.

Uppförande av två paviljonger för oroliga patienter.

Kommittén föreslår uppförande av två nya vårdpaviljonger för oroliga patienter och framhåller rörande behovet härav.

Enligt den av sinnessjukvårdsberedningen framlagda generalplanen för sjukhuset räknade man med att sjukhuset efter ombyggnad och modernisering skulle inrymma 1 078 platser, av vilka 220 platser eller cirka 21 pro-

cent av totala platsantalet skulle avses för oroliga patienter. Dessa platser fördelades med 150 på sjukhusets södra del och 70 på den norra delen. De senare avsågs skola iordningställas i den under åren 1949 och 1950 uppförda nya paviljongen 62 A och B.

Platsbehovet vid sjukhuset uppgår f. n. till omkring 1 500, familjevården icke inräknad, trots att omsättningen stigit från 37 procent år 1948 till 44 procent år 1952. Även om uppförandet av det planerade nya sjukhuset i Stockholmstrakten kommer att minska behovet av platser vid Ulleråkers sjukhus, torde en ökning av det av sinnessjukvårdsberedningen uppskattade behovet vara ofrånkomlig. En bidragande omständighet härvidlag är, att den tidigare planerade sekundärvårdsavdelningen om 70 vårdplatser i Älvkarleby icke torde komma till stånd. Med hänsyn till att paviljongen 62 A och B är utformad för vård av andra patientkategorier än oroliga och att i paviljongen inrymmes sjukhusets medicinska centrum, har kommittén funnit övervägande skäl tala mot att vidtaga de i generalplanen äsyftade ombyggnadsarbetena av paviljongen. Kommittén förordar i stället, att två nya vårdpaviljonger för oroliga patienter uppföres, vardera inrymmande två avdelningar av den storlek, som beslutats av 1950 års riksdag, d. v. s. 24 patienter per avdelning.

Vid bifall till detta förslag skulle det totala antalet platser vid sjukhuset öka med 96 till (1 078 + 96) 1 174. Ökningen innebär, att antalet platser för oroliga patienter skulle växa med 26 och att platserna för övriga patientkategorier skulle stiga med 70. Förslaget innebär vidare, att sinnessjukvårdsberedningens fördelning av platser mellan oroliga och övriga patientgrupper skulle bibehållas oförändrat.

Byggnaderna föreslås utformade i huvudsaklig överensstämmelse med de paviljonger av denna typ, som under senare år uppförts vid de statliga sinnessjukhusen. En var av avdelningarna beräknas sålunda inrymma tolv en-patientrum och tre fyra-patientrum. I paviljongernas souterrängvåningar inrymmes skyddsrum och sedvanliga förrådsutrymmen m. m.

Paviljongerna bör förläggas norr om de nyuppförda paviljongerna vid sjukhuset och invid gränsen mot I 8:s övningsområde.

Kostnaden för paviljongernas uppförande har beräknats till 2 775 000 kronor, varav för vårdpaviljongerna vardera 1 225 000 kronor samt för väg- och planeringsarbeten jämte för transportkulvert 325 000 kronor. Kommittén hemställer, att för nästa budgetår ett belopp av 1 000 000 kronor måtte anvisas för arbetenas påbörjande.

Sundby sjukhus vid Strängnäs.

Uppförande av garagebyggnad och personalbostäder.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer kommittén, att till de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbeten föreslagna byggnadsobjekten vid sjukhuset, uppförande av en garagebyggnad och påbörjande av personalbostäder — vilket sistnämnda byggnadsföretag kostnadsberäknats till 875 000 kronor — för nästa budgetår 65 000 resp. 500 000 kronor anvisas.

Sekundäravdelningen i Ribbingelund.**Anordnande av arbetsterapi- och samlingslokaler.**

Under åberopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för anordnande av de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna arbetsterapi- och samlingslokalerna vid sjukhuset måtte för nästa budgetår anvisas 165 000 kronor.

Sekundäravdelningen i Rosöga.**Anordnande av arbetsterapi- och samlingslokaler och inredande av bostäder.**

Under åberopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att till de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbeten föreslagna byggnadsobjekten vid sjukhuset, anordnande av arbetsterapi- och samlingslokaler samt inredande av bostäder för vårdpersonal 145 000 resp. 140 000 kronor anvisas.

Birgittas sjukhus i Vadstena.**Uppförande av vårdpaviljonger.**

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset två nya vårdpaviljonger — D III och D IV — skulle uppföras för en kostnad av högst 2 500 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 1 350 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra nämnda paviljonger för en kostnad av högst 2 500 000 kronor samt ställde ett belopp av 1 350 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Vidare har 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) för byggnadsföretaget anvisat 900 000 kronor.

Sålunda har för uppförande av de båda paviljongerna, vilka börjat uppföras hösten 1952, anvisats sammanlagt (1 350 000 + 900 000) 2 250 000 kronor.

Kommittén framhåller, att för arbetenas slutförande erfordras vad som ännu icke anvisats av den beräknade kostnaden, nämligen (2 500 000 — 2 250 000) 250 000 kronor, samt hemställer, att sistnämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av vårdpaviljong D V.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), att vid sjukhuset skulle för en kostnad av högst 1 425 000 kronor uppföras en vårdpaviljong, D V, och ett pumpverk för avloppsvatten, samt anvisade för budgetåret 1953/54 ett belopp av 975 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra paviljongen m. m. för en kostnad av högst 1 425 000 kronor samt ställde för budgetåret 1953/54 ett belopp av 975 000 kronor till styrelsens förfogande för arbetenas påbörjande.

Kommittén har — med förmälan, att uppförandet av paviljongen påbörjades i september 1953 — hemställt, att återstoden av den beräknade kostnaden (1 425 000 — 975 000) 450 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av vårdpaviljong C II.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att två vårdpaviljonger, D III och D IV, skulle uppföras vid sjukhuset. Paviljongerna, avsedda för halvoro- resp. oroliga kvinnor, ingick som de första byggnadsobjekten i den andra etappen av sjukhusets utbyggnad, vilken etapp därutöver omfattar uppförande av fyra vårdpaviljonger, administrationsbyggnad, arbetsterapilokaler, verkstäder samt samlingsal m. m.

Vidare beslöt 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), uppförande av en av ovannämnda fyra vårdpaviljonger, nämligen paviljongen D V för oroliga kvinnor. När sistnämnda paviljong uppförts är den kvinnliga avdelningens nya paviljonger färdigställda.

Kommittén anser, att under nästa budgetår utbyggnaden av sjukhuset bör fortsättas med uppförande av en paviljong för halvoro- resp. manliga patienter, vilken föreslås bli utformad på samma sätt som paviljong D III. Den skulle sålunda inrymma två avdelningar om vardera 28 vårdplatser eller sammanlagt 56 vårdplatser.

Kostnaden för paviljongen jämte utvändiga ledningar och planeringsarbeten har beräknats till 1 425 000 kronor, varav 1 330 000 kronor för paviljongen och 95 000 kronor för promenadgårdar, vägar, yttre ledningar m. m. För nästa budgetår äskar *kommittén* 400 000 kronor för påbörjande av paviljongen.

Uppförande av administrationsbyggnad m. m.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att till de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbeten föreslagna 2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 127.*

byggnadsobjekten vid sjukhuset, påbörjande av en till 1 260 000 kronor kostnadsberäknad administrationsbyggnad, uppförande av verkstäder samt tillbyggnad av garage, för nästa budgetår anvisas 600 000, 200 000 resp. 55 000 kronor.

Anordnande av personaltvättstuga.

Kommittén föreslår, att en personaltvättstuga anordnas inom det nya sjukhusområdet, samt anför i frågan följande.

I propositionen nr 111 till 1949 års riksdag framhöll föredragande departementschefen, att det av Birgittas sjukhus då disponerade forna nunneklostret och de i anslutning därtill belägna, sjukhuset tillhöriga byggnaderna lämpligen borde upplåtas till Birgittastiftelsen, sedan desamma icke längre erfordrades för sjukhusets del. Byggnaderna skulle därvid överföras från medicinalstyrelsens till byggnadsstyrelsens förvaltning. Utbyggnaden av sjukhuset har nu fortskridit så långt, att ifrågavarande byggnader till större delen kan upplåtas till stiftelsen.

I en av byggnaderna är inrymd en äldre tvättanläggning, vilken disponeras av sjukhusets personal. Anläggningen är omodern och olämpligt belägen med hänsyn till sjukhusets nya lokalisering. Då det därjämte är angeläget att byggnaden i sin helhet frigöres till förmån för stiftelsen, förordas, att en tvättstuga med maskinutrustning anordnas i källaren inom det i sjukhusets första byggnadsetapp ingående bostadshuset för gift personal.

Kostnaden för arbetena har beräknats till 20 000 kronor. *Kommittén* hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Den framtida användningen av vissa byggnader.

Byggnadsstyrelsen erinrar i sin tidigare nämnda skrivelse, att föredragande departementschefen i propositionen nr 111 till 1949 års riksdag efter framställning av Birgittastiftelsen förklarat sig icke ha något att invända mot att det av sjukhuset disponerade forna nunneklostret och de i anslutning därtill belägna, sjukhuset tillhöriga byggnaderna, då desamma ej längre erfordrades för sjukvårdsändamål, ställdes till stiftelsens förfogande som lokaler åt Vadstena folkhögskola i förening med ett hospits.

Styrelsen påpekar tillika, att statsutskottet (utl. nr 128/1949, s. 9), vars uttalande i nu förevarande hänseende icke föranledde något yttrande från riksdagens sida, förklarat sig i princip icke ha något att erinra mot de i propositionen framlagda förslagen. Utskottet hade därvid förutsatt, att de närmare villkor och bestämmelser, som kunde komma att gälla för den tänkta upplåtelsen till stiftelsen, i lämpligt sammanhang skulle anmälas för riksdagen.

Vidare meddelar byggnadsstyrelsen, att uppförande av ersättningsbyggnader för den del av sjukhuset, som inrymts i det forna nunneklostret, nu

framskridit så långt, att större delen av klosterbyggnaderna jämte de i avslutning därtill belägna byggnaderna kan få tagas i anspråk av stiftelsen. Med utgående från de i propositionen nr 111 givna förutsättningarna har därför styrelsen slutit ett preliminärt upplåtelseavtal med stiftelsen. Enligt detta avtal upplåtes byggnader jämte tillhörande markområde kostnadsfritt till stiftelsen, att av denna disponeras för Vadstena folkhögskola och därmed förenat hospits. Upplåtelsen gäller fr. o. m. den 1 juli 1954 tills vidare, så länge byggnaderna av stiftelsen disponeras för angivet ändamål. Fr. o. m. sagda dag sker tillträde successivt, i den mån byggnaderna icke längre behöver disponeras för sjukvårdsändamål. Stiftelsen skall på egen bekostnad utföra invändiga ändrings- och restaureringsarbeten efter godkännande av styrelsen. Styrelsen åtager sig att i samband med nyss angivna arbeten låta i erforderlig utsträckning utföra vissa yttre byggnadsarbeten. Styrelsen framhåller härvid, att underhållet under flera år starkt nedskurits i avvaktan på ett ställningstagande till frågan om byggnadernas framtida användning. Med anledning härav och för att göra byggnaderna lämpade för de avsedda ändamålen erfordras nu en tämligen omfattande restaurering. Kostnaderna för dessa arbeten jämte i samband därmed utförda kulturhistoriska undersökningar beräknar styrelsen till 350 000 kronor.

Restaureringsarbetena, som lämpligen bör fördelas på en treårsperiod, avses skola påbörjas under budgetåret 1955/56, då styrelsen kommer att äska ett lämpligt avvägt belopp för arbetenas påbörjande. Det fortsatta normala yttre underhållet skall åvila kronan, medan stiftelsen skall svara för det inre underhållet.

Yttrande.

Statskontoret. Byggnadsstyrelsens framställning har ej givit statskontoret anledning till annan erinran än att det upprättade avtalet torde böra kompletteras med en klausul om att avtalet skall upphöra att gälla även för det fall, att de upplåtna byggnaderna skulle behöva tagas i anspråk av kronan för annat ändamål.

Installation av pumpar m. m. i vattenverket.

Kommittén upplyser, att jämlikt ett mellan medicinalstyrelsen och Vadstena stad den 13 april 1921 upprättat kontrakt staden medgivits rätt att från det inom Birgitta sjukhus belägna, sjukhuset tillhöriga vattenverket erhålla vatten i den mån vattenledningsverket kan tillhandahålla vatten utöver sjukhusets behov. Vidare meddelar kommittén, att två av staten ägda vattentorn är anslutna till vattenverket, medan distributionsledningarna utanför sjukhuset ägs av staden. Till följd av stadens utveckling är vattenförsörjningen otillräcklig för dess behov. Såväl för staden som sjuk-

huset behöver vattentrycket ökas. Staden har hos kommittén hemställt, att förslag måtte framläggas om uppförande i statens regi av ett nytt vattentorn. Kommittén anser emellertid, att vattenförsörjningen i princip är en kommunal angelägenhet och att såväl stadens som sjukhusets försörjning med vatten bör med tiden helt övertagas av kommunen, varför denna bör uppföra vattentornet. I fråga om stadens övertagande av det av sjukhuset drivna vattenverket med därtill hörande intagsledning torde emellertid tillsvärdare bära bero, då en förändring beträffande råvattenförsörjningen inom en snar framtid kan bli aktuell. Vattenledningsverkets intagsledning, råvattenpumpverk, filteranläggning och lågvattenreservoar har tillräcklig kapacitet för det framtida vattenbehovet, medan renvattenpumpverken — vilka uppfordrar vattnet till rörnät och högreservoar — är otillräckliga. De sistnämnda pumpverken, av vilka två drivs elektriskt och ett — avsett som reserv — med råoljemotor bör därför utbytas mot verk med större kapacitet. Pumparna skall bli automatiska och skall styras av flottörströmbrytare i det nya vattentornet, varifrån manöverledningar kommer att dragas till vattenverket.

Kommittén finner det lämpligt, att nu nämnda anordningar utförs av staten i avvaktan på en slutlig lösning av vattenförsörjningen för sjukhuset och staden. Vid bifall härtill skulle vid den fortsatta utbyggnaden av sjukhuset ej behöva anordnas några tryckstegringsanläggningar för vatten.

Kostnaden för installation av pumpar och manöverledningar m. m. har beräknats till 60 000 kronor, vilket belopp kommittén anser bära anvisas för nästa budgetår.

Västra Ny sjukhus.

Om- och nybyggnadsarbeten.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att om- och nybyggnadsarbeten skulle utföras vid sjukhuset för en kostnad av högst 2 900 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1950/51 800 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra byggnadsarbetena samt ställde för ändamålet ett belopp av 800 000 kronor till styrelsens disposition för budgetåret 1950/51.

Vidare beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151, att för arbetena i fråga anvisa ytterligare 700 000 kronor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 till 1952 års riksdag anvisade riksdagen (skr. nr 245) för ifrågavarande arbeten 500 000 kronor.

Slutligen anvisade 1953 års riksdag (skr. nr 237) efter förslag av Kungl.

Maj:t i propositionen nr 124 ytterligare 400 000 kronor för ifrågavarande byggnadsarbeten.

Sålunda har hittills anvisats sammanlagt (800 000 + 700 000 + 500 000 + 400 000) 2 400 000 kronor.

Kommittén föreslår, att det belopp av den beräknade kostnaden, som icke anvisats, (2 900 000 — 2 400 000) 500 000 kronor, ställes till förfogande för nästa budgetår.

Ryhovs sjukhus i Jönköping.

Uppförande av medicinskt centrum m. m.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för påbörjande av den i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna byggnaden för medicinskt centrum m. m., vilken kostnadsberäknats till 980 000 kronor, för nästa budgetår anvisas 600 000 kronor.

Uppförande av växthus.

Kommittén föreslår, att ett växthus uppföres vid sjukhuset samt anför till stöd härför.

Trädgårdsanläggningen vid sjukhuset saknar växthus. Uppförandet av en sådan anläggning har länge varit aktuellt och behovet härav är väl motiverat. Därigenom skulle sjukhuset kunna lättare förses med vissa grönsaker och under den kalla årstiden med blommor för vårdavdelningarna. Tillgången till ett växthus skulle även göra det möjligt att driva plantor och lökar för utplantering i de förhållandevis stora parkanläggningar, som omgiver sjukhuset. Härtill kommer att trädgårdsodling är särskilt lämpad för sysselsättning av vissa patienter. Anläggningen anses böra omfatta tre glasade växthus, anslutna till en central byggnadskropp med arbetslokaler, förråd, omklädnings- och toalettrum m. m. Uppvärmningen förutsättes ske medelst egen centralvärmeanläggning.

Kostnaden för anläggningen har beräknats till 260 000 kronor, vilket belopp *kommittén* anser bör anvisas för nästa budgetår.

S:t Sigfrids sjukhus i Växjö.

Uppförande av panncentral jämte kolgård och verkstäder.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att en panncentral jämte kolgård och verkstäder skulle uppföras vid sjukhuset för en beräknad kostnad av högst 2 150 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 130 000 kronor för beställning av ångpannor.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra nämnda byggnadsarbeten för en kostnad av högst 2 150 000 kronor samt ställde ett belopp av 130 000 kronor till styrelsens disposition för budgetåret 1952/53.

Kommittén erinrar, att Kungl. Maj:t i anledning av förslag av kommittén om anvisande av 700 000 kronor för budgetåret 1953/54 till ifrågakavande byggnadsobjekt förordad, att dessa arbeten skulle komma i fråga såsom beredskapsarbeten. Då några sådana arbeten ej kommit till stånd vid sjukhuset och ej heller torde komma att igångsättas före nästa budgetårs början, hemställer kommittén, att för nästa budgetår ett belopp av 1 000 000 kronor anvisas till arbetenas påbörjande.

Uppförande av personalbostäder.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för påbörjande av de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna personalbostäderna vid sjukhuset — vilket byggnadsföretag kostnadsberäknats till 1 500 000 kronor — måtte för nästa budgetår anvisas 650 000 kronor.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik.

Uppförande av bostadshus för läkare.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för uppförande av den i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna läkarbostaden vid sjukhuset måtte för nästa budgetår anvisas 115 000 kronor.

Uppförande av bostadshus för ogift personal.

Kommittén erinrar, att i enlighet med förslag av Kungl. Maj:t 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) beslöt att såsom en första etapp i förbättringen av bostäder för gift personal vid sjukhuset ett bostadshus med fyra lägenheter om 3 rum och kök skulle uppföras. *Kommittén* anför vidare.

Ifrågavarande förslag var baserat på en av kommittén framlagd redogörelse för bostadsbeståndet vid sjukhuset, vari bl. a. anfördes, att flertalet av sjukhusets familjebostäder omfattade endast ett rum och kök. Med få undantag saknade lägenheterna såväl centralvärmeledning som varmvatten och badrum. Samtliga bostadsrum för ogift personal låge i vårdpaviljonger eller ekonomibyggnader. En tillfredsställande lösning av sjukhusets bostäder komme därför att kräva omfattande nybyggnads- och moderniseringsåtgärder. Med anledning härav skulle kommittén, så snart erforderliga ut-

redningar verkställt, framlägga en plan för successiv förbättring och förnyelse av bostäderna.

Kommittén har nu funnit, att det, därest hela det föreliggande bostadsbehovet skulle tillgodoses genom statens försorg, skulle sammanlagt erfordras uppförande av ytterligare 5 läkarbostäder, av vilka en upptagits såsom beredskapsarbete för innevarande budgetår, 6 bostäder för gift personal, 20 dubletter och 120 enkelrum. Även om sjukhuset är beläget på förhållandevis långt avstånd från den egentliga stadsbebyggelsen och sålunda i avsevärd utsträckning beroende av tillgången på bostäder vid sjukhuset, anser sig kommittén likväl icke kunna föreslå en utbyggnad av bostadsbeståndet av denna storleksordning.

Då kommittén har för avsikt att för budgetåret 1955/56 äska medel för renovering av vissa vårdpaviljonger, blir det nödvändigt att ersättningsbostäder för de i paviljongerna inrymda personalrummen finns att tillgå, när renoveringen skall igångsättas. Kommittén föreslår därför, att ett bostadshus för gift personal uppföres.

Byggnaden beräknas bliva förlagd inom det för bostäder avsedda området vid sjukhuset. Den bör uppföras i två våningar jämte inredd vindsvåning och inrymma 7 dubletter, vardera med en lägenhetsyta av 28 m² och 41 enkelrum, varav 24 om 18 m² och 17 om 14 m². För bostäderna tänkes anordnade gemensamma badrum och tekök m. m. enligt sedvanlig standard. Detta motsvarar omkring en tredjedel av ovan angivna behov av bostäder av ifrågavarande slag.

Kostnaden för bostadshuset har beräknats till 700 000 kronor, vilket be-
lopp kommittén äskar för nästa budgetår.

S:t Olofs sjukhus i Visby.

Uppförande av snickeriverkstad m. m.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för uppförande av den i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna snickeriverkstaden m. m. måtte för nästa budgetår anvisas 165 000 kronor.

Gullberna sjukhus i Karlskrona.

Uppförande av ekonomibyggnader och vårdpaviljonger m. m.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att ett nytt sinnessjukhus skulle uppföras i Karlskrona för en beräknad kostnad av högst 27 000 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 1 500 000 kronor för påbörjande av dels etapp I — uppförande av stommen till en paviljong, kostnadsberäknad till 1 200 000 kronor — och dels yttre arbeten, vilka beräknats till sammanlagt 3 760 000 kronor.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra nämnda sjukhus för en beräknad kostnad av 27 000 000 kronor samt ställde ett belopp av 1 500 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Vidare har 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) för slutförande av etapp I och påbörjande av etapp II — uppförande av kök, matsalar, panncentral, administrationslokaler och intagningsavdelning m. m., kostnadsberäknade till 6 475 000 kronor — samt fortsättande av yttre arbeten anvisat sammanlagt 3 500 000 kronor.

Sålunda ha för etapperna I och II samt för yttre arbeten hittills anvisats (1 500 000 + 3 500 000) 5 000 000 kronor.

Kommittén upplyser, att de i etapp I ingående arbetena slutförts och de av etapp II omfattade arbetena påbörjats under år 1953. Under nästa budgetår beräknas etapp III kunna påbörjas, vilken omfattar uppförande av sex vårdpaviljonger, kostnadsberäknade till sammanlagt 8 200 000 kronor.

Kommittén föreslår, att för nästa budgetår anvisas sammanlagt 4 500 000 kronor för etapperna II och III samt fortsättande av de yttre arbetena.

Uppförande av bostäder för överläkare och intendent.

Kommittén erinrar, att den förut angivna kostnaden för ett nytt sinnessjukhus i Karlskrona, 27 000 000 kronor, ej innefattade uppförande av arbetsterapilokaler eller erforderliga personalbostäder. I fråga om bostäder inom sjukhusområdet hade kommittén i sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 anfört bl. a.

Behovet av personalbostäder vid sjukhuset är beroende av tillgången på bostäder i fria marknaden. Uppförandet av här berörda sjukhus liksom förverkligandet av generalplanen för de äldre sinnessjukhusens upprustning kommer, därest icke personalen kan söka sig bostäder utom sjukhusen, att för statens del medföra betydande kapitalinvesteringar även i bostadsbyggnader. Med hänsyn härtill och i anslutning till numera tillämpade principer rörande bostadsbyggandet i allmänhet synes det angeläget, att där så prövas lämpligt söka erhålla vederbörande kommuns medverkan till lösningen av bostadsfrågorna vid sjukhusen. Kommittén har därför med avseende på bostäder för personal vid Karlskronasjukhuset diskuterat detta spörsmål med Karlskrona stad. Enär behovet av bostäder för sjukhuset icke torde bli aktuellt förrän 2 à 3 år efter det arbetena med anläggningen i övrigt påbörjats, anser sig kommittén icke nu böra framlägga förslag i ämnet. Kommittén vill dock redan nu framhålla, att uppförandet av de i tävlingsprogrammet föreslagna bostäderna — 7 bostäder för läkare och intendent, 22 familjebostäder, 34 dubletter och 100 enkelrum — beräknats draga en kostnad av i runt tal 5 300 000 kronor.

Kommittén framhåller nu, att det vid den fortsatta bearbetningen av bostadsprogrammet och vid förhandlingar med staden framkommit, att

det i tävlingsprogrammet angivna bostadsbehovet till icke oväsentlig del torde kunna reduceras. Kommittén är dock ej f. n. beredd att framlägga slutligt förslag i ämnet. Det kan dock förutsättas, att i allt fall bostäder för sjukhuschefen, intendenten och viss maskinpersonal måste finnas inom sjukhusområdet. Redan under byggnadstiden bör enligt kommitténs mening denna personal knytas till sjukhuset. Med hänsyn till att överläka-rens och intendentens bostäder kommer att vara av sådan storleksordning, att svårigheter föreligger för staden att tillhandahålla dem, och då ifråga-varande befattningshavare bör anställas vid sjukhuset under budgetåret 1955/56, föreslår kommittén, att ett bostadshus för envar av dessa tjänstemän uppföres vid sjukhuset under nästa budgetår. Byggnadernas storlek överensstämmer med under senare år vid de statliga sinnessjukhusen uppförda bostäder av detta slag. Kostnaden har beräknats till 405 000 kronor, varav 208 000 kronor för uppförande av byggnaderna samt 197 000 kronor för utvändiga ledningar, kulvertar fram till bostadsområdet, vägar och planeringsarbeten.

Kommittén hemställer, att 405 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Ersättning till Karlskrona stad för uppförande av reningsverk.

Kommittén erinrar om att i § 9 av det mellan kronan och Karlskrona stad år 1951 slutna av 1952 års riksdag godkända avtalet om överlåtelse till kronan av Gullbernahultsområdet stadgats, att kronan skulle bidra med ett belopp av 100 000 kronor till anläggande av ett reningsverk i staden. Anläggningen beräknades vara färdigställd den 1 juli 1954, vid vilken tidpunkt beloppet skulle utbetalas till staden.

Vidare upplyser kommittén, att reningsverket kommer att vara uppfört vid den förutsatta tidpunkten. Då medel för ifrågasvarande ersättning icke tidigare beräknats, hemställer kommittén, att för nästa budgetår ett belopp av 100 000 kronor måtte anvisas för ändamålet.

S:t Lars' sjukhus i Lund.

Uppförande av bostadshus för förste läkare m. m.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att till de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbeten föreslagna byggnadsobjekten vid sjukhuset, uppförande av ett bostadshus för förste läkare samt modernisering av bostäder för gift personal — vilket sistnämnda byggnadsföretag kostnadsberäknats till 835 000 kronor — 135 000 resp. 300 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av paviljongerna i nr 83 och nr 84.

Kommittén föreslår som nästa åtgärd i sjukhusets upprustning uppförande av två nya vårdpaviljonger samt anför i frågan följande.

I den av sinnessjukvårdsberedningen framlagda generalplanen för sjukhuset beräknades två nya vårdpaviljonger bliva erforderliga utöver den nu snart slutförda tuberkulosavdelningen. Paviljongerna skulle närmast tillgodose sjukhusets behov av tidsenligt utformade vårdavdelningar för akut sjuka. *Kommittén* finner det lämpligt, att ifrågavarande paviljonger nu uppföres, varvid de skulle kunna utnyttjas för evakuering av patienter vid den västra sjukhusdelen, vilken i särskilt hög grad är i behov av en modernisering. Visserligen kunde ett tillräckligt antal evakueringsplatser erhållas, därest hela tuberkulosavdelningen toges i anspråk för ändamålet. Emellertid föreligger det ett framträdande behov att så snart som möjligt disponera dessa paviljonger för det ändamål, vartill de avsetts.

De nya paviljongerna torde böra förläggas i anslutning till och något söder om den nya tuberkulosavdelningen. Vardera paviljongen föreslås skola inrymma två avdelningar om 28 platser. Paviljongernas utformning överensstämmer med tidigare av *kommittén* föreslagna paviljonger av denna typ.

Kostnaden för uppförande av de båda paviljongerna jämte yttre arbeten har beräknats till 2 500 000 kronor, varav 2 400 000 kronor för paviljongerna och 100 000 kronor för promenadgårdar, vägar, yttre ledningar m. m. För nästa budgetår hemställer *kommittén* om 1 000 000 kronor för påbörjande av ifrågavarande arbeten.

Vipeholms sjukhus i Lund.**Uppförande av personalbostäder.**

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för uppförande av de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna personalbostäderna måtte för nästa budgetår anvisas 250 000 kronor.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg.**Ombyggnad av ekonomibygnaden.**

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), att ekonomibygnaden vid sjukhuset skulle ombyggas för en beräknad kostnad av högst 1 600 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1953/54 ett belopp av 500 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra nämnda byggnadsarbeten för en kostnad av högst

1 600 000 kronor samt ställde ett belopp av 500 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Kommittén har — med förmålan, att byggnadstillstånd meddelats samt att arbetena beräknas komma igång under år 1954 — föreslagit, att för nästa budgetår ett belopp av 600 000 kronor anvisas för arbetenas fortsättande.

Modernisering av personalbostäder i ekonomibygnaden.

Kommittén framhåller, att i ekonomibygnadens flyglar inrymda bostäder för ogift personal, 3 dubletter och 17 enkelrum, är omoderna och saknar gemensamma tekök och badrum samt i viss omfattning tvättställ. Även i övrigt är bostäderna av mindre god standard. Med hänsyn härtill behöver de upprustas för att motsvara nutida krav. Kommitténs strävan är visserligen att såvitt möjligt förlägga bostäderna utanför det egentliga sjukhusområdet. I förevarande fall kan emellertid ifrågavarande utrymmen icke lämpligen tagas i anspråk för annat ändamål. Kommittén föreslår därför, att bostäderna moderniseras. Arbetet bör lämpligen utföras i samband med pågående ombyggnad av ekonomibygnaden. Härigenom skulle vissa besparingar kunna vinnas i fråga om administration och ledning.

Kostnaden har beräknats till 260 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av bostadshus för ogift personal.

Under åberopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för uppförande av det i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna bostadshuset för ogift personal vid sjukhuset måtte för nästa budgetår anvisas 395 000 kronor.

Ombyggnad av paviljong nr 5.

Kommittén föreslår, att en med nr 5 betecknad paviljong, inrymmande tre avdelningar för oroliga kvinnor, ombygges. Kommittén anför vidare härom.

Den ena av avdelningarna är organiserad i två plan med dagrum, matsal och vissa patientrum förlagda i bottenvåningen och övriga patientrum i våningen 1 trappa. Den omfattar f. n. 42 platser. Avdelningen är i sin nuvarande utformning arbetskrävande och svårövervakad och bör uppdelas på två avdelningar, en i vardera våningsplanet. Genom att taga intill avdelningen belägna personalrum i anspråk för vissa bilokaler (badrum, sköljrum, förråd m. m.) kan man i varje våning erhålla en tillfredsställande vårdavdelning om 27 platser. I samband härmed bör en sänghiss anordnas genom våningarna. Denna hiss kan även betjäna de övriga av-

delningarna i paviljongen. I källaren inrättas rum för smutskläder m. m. Vidare bör förslitna och mindre lämpliga fönster utbytas.

Kostnaden för ombyggnadsarbetena har beräknats till 700 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

S:t Jörgens sjukhus i Göteborg.

Uppförande av panncentral.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att en panncentral med verkstäder skulle uppföras vid sjukhuset för en beräknad kostnad av 1 250 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1950/51 55 000 kronor för beställning av ångpannor.

Vidare har 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) för byggnadsarbetena anvisat ytterligare 400 000 kronor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 124, enligt vilken kostnaderna för panncentralen beräknats till 2 275 000 kronor, anvisade 1953 års riksdag (skr. nr 237) 900 000 kronor för arbetenas fortsättande.

Sålunda har för ändamålet hittills anvisats sammanlagt (55 000 + 400 000 + 900 000) 1 355 000 kronor.

Kommittén meddelar, att panncentralens uppförande påbörjats under år 1953, samt att det för arbetenas slutförande under nästa budgetår erfordras vad som av de slutligen beräknade kostnaderna ännu icke anvisats, nämligen (2 275 000 — 1 355 000) 920 000 kronor. *Kommittén* hemställer, att sistnämnda belopp anvisas för budgetåret 1954/55.

Uppförande av personalbostäder.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för uppförande av de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna personalbostäderna måtte för nästa budgetår anvisas 540 000 kronor.

Restads sjukhus i Vänersborg.

Uppförande av personalbostadshus m. m.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle utföras renovering av familjebostadshus, uppföras ett nytt bostadshus för ogift personal och företagas yttre arbeten för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 1 360 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 500 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbeten för en kostnad av högst 1 360 000 kronor samt ställde ett belopp av 500 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Vidare har 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) anvisat 600 000 kronor för arbetenas fortsättande.

Sälunda har för ifrågavarande arbeten anvisats tillhopa (500 000 + 600 000) 1 100 000 kronor.

Kommittén har — med förmålan, att renoveringen av ifrågavarande familjebostadshus påbörjats våren 1953 och uppförandet av det nya bostadshuset för ogift personal under hösten samma år — hemställt, att för nästa budgetår (1 360 000 — 1 100 000) 260 000 kronor måtte anvisas.

Omläggning av värmesystemet.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), att viss omläggning av värmesystemet skulle genomföras vid sjukhuset för en beräknad kostnad av högst 545 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1953/54 ett belopp av 200 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbete för en kostnad av högst 545 000 kronor samt ställde ett belopp av 200 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Kommittén — som räknar med att arbetena skall igångsättas under första hälften av innevarande år — föreslår, att för nästa budgetår (545 000 — 200 000) 345 000 kronor måtte anvisas för arbetenas slutförande.

Uppförande av upptagningspaviljong.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för påbörjande av den i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna upptagningspaviljongen — vilket byggnadsföretag kostnadsberäknats till 1 125 000 kronor — måtte för nästa budgetår anvisas 700 000 kronor.

Uppförande av bostadshus för ogift personal.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 till 1952 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skr. nr 245) bl. a. uppförande av ett bostadshus för ogift personal, inrymnande 16 enkelrum och avsett att ersätta en del av sjukhusets personalrum — omkring 60 — som f. n. är inrymda i vårdpaviljonger och ekonomibyggnader.

Kommittén upplyser, att ytterligare 40 bostäder av denna typ erfordras och anför vidare i frågan.

För att upprustningen av sjukhusets vårdavdelningar skall kunna genomföras, är det angeläget, att de däri inrymda personalbostäderna ersätts med nya. Såsom en andra etapp i förnyelsen av detta bostadsbestånd förordas, att en byggnad, inrymmande 2 dubbletter, vardera med en lägenhetsyta av 28 m², 8 enkelrum om 18 m² och 4 enkelrum om 14 m² uppföres. Byggnaden torde böra omfatta tre övervåningar jämte källarvåning, dit bl. a. det bastubad föreslås förlagt, som skulle ha inrymts i det av 1952 års riksdag beslutade bostadshuset men ännu icke kommit till utförande.

Kostnaden för uppförande av bostadshuset har beräknats till 285 000 kronor. *Kommittén* hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Anordnande av försäljningslokal och vänthall.

Kommittén påpekar, att sjukhuset ligger cirka 6 km från Vänersborgs stad med ett förhållandevis isolerat läge. Affärer eller kaféer i sjukhusets närhet saknas. Det har därför enligt *kommittén* sedan länge varit ett önskemål från sjukhusets sida, att en försäljningskiosk kombinerad med servering anordnas inom sjukhusområdet. En sådan anordning överensstämmer med de synpunkter, som framlagts av statens sjukhusutredning av år 1943 i dess betänkande rörande sinnessjukvården (SOU 1948: 37).

Kommittén anser sig med hänsyn till föreliggande omständigheter böra förorda uppförande av åsyftade försäljningskiosk jämte kaffestuga. För ändamålet erfordras en särskild byggnad, vilken bör placeras inom sjukhusområdet och i anslutning till huvudentrén. Byggnaden skall inrymma — förutom försäljningskiosk och kaffestuga — en vänthall avsedd bl. a. för besökande, vilka färdas med buss till sjukhuset.

Kostnaden har beräknats till 110 000 kronor. Detta belopp bör enligt *kommittén* anvisas för nästa budgetår.

Anordnande av sekundäravdelning i Uddevalla.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), att i ett av kronan förvärvat ålderdomshem i Uddevalla skulle genom ombyggnad m. m. anordnas en sekundäravdelning till Restads sjukhus i Vänersborg för en beräknad kostnad av högst 1 415 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1953/54 600 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta anordna sekundäravdelningen för en kostnad av högst 1 415 000 kronor samt ställde för budgetåret 1953/54 ett belopp av 600 000 kronor till styrelsens förfogande för arbetenas påbörjande.

I fråga om denna avdelning anför *kommittén* följande.

Arbetena har påbörjats under senare delen av år 1953 och beräknas kunna bli slutförda under nästa budgetår. I samband med upprättandet av slutliga ritningar för ombyggnaden har det visat sig, att vissa arbeten, vilka icke kunnat förutses vid tidigare verkställda besiktningar, är ofrånkomliga. Sålunda har konstaterats, att huvudbyggnadens grund behöver förstärkas. Byggnaden är nämligen uppförd på pålar, vilka ruttnat till följd av sänkning av grundvattenytan. Såvitt nu kan bedömas omfattar grundskadorna byggnadens mittparti. Huruvida det är möjligt att begränsa förstärkningsåtgärderna till denna del kan icke nu med säkerhet fastställas. Det har även visat sig, att pannskorstenen behöver byggas om. Med hänsyn till de ekonomiska fördelar, som oljeeldning numera innebär, har byggnadsstyrelsen föreslagit, att pannanläggningen förses med oljeeldningsaggregat. Vidare är behovet av skyddsrum större än vad den tidigare planläggningen av ombyggnaden givit vid handen. Kostnaden för nu berörda åtgärder har beräknats till 190 000 kronor.

I enlighet härmed skulle de totala kostnaderna för anordnandet av sekundäravdelningen uppgå till (1 415 000 + 190 000) 1 605 000 kronor.

Kommittén hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas (1 605 000 — 600 000) 1 005 000 kronor för arbetenas slutförande.

Mariebergs sjukhus i Kristinehamn.

Ombyggnad av vårdpaviljongerna nr:ris 15 och 16.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), att vårdpaviljongerna 15 och 16 vid sjukhuset skulle ombyggas för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2 800 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1953/54 ett belopp av 918 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra nämnda byggnadsarbeten för en kostnad av högst 2 800 000 kronor samt ställde ett belopp av 918 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Kommittén har — med förmälan, att ombyggnaden av den ena paviljongen enligt fastställd kvotplan för år 1953 påbörjats under hösten 1953, samt att ombyggnaden av den andra paviljongen beräknas börja under år 1954 — hemställt, att för nästa budgetår 1 200 000 kronor måtte anvisas för arbetenas fortsättande.

Uppförande av två vårdpaviljonger.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) att som en första etapp i renoveringen av sjukhusets kvinnoavdelning låta uppföra en upptagningspaviljong om 56 platser, hälften för kvinnliga och hälften för manliga patienter.

Vidare har 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) anvisat medel till uppförande av en vårdpaviljong om 72 platser för oroliga kvinnliga patienter.

Slutligen har 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), såsom förut nämnts, beslutat ombyggnad och modernisering av paviljongerna 15 och 16. Dessa paviljonger skall inrymma 144 vårdplatser för oroliga och halvroliga kvinnliga patienter.

Kommittén föreslår, att två nya paviljonger uppföres, samt framhåller till stöd härför följande.

Kvinnoavdelningen omfattar ytterligare fyra äldre paviljonger, som enligt generalplanen behöver byggas om. Av dessa är dock två (nr 12 och nr 13) så små, att möjlighet saknas att inom dem anordna rationella vårdavdelningar. Vidare är dessa paviljonger så placerade, att de omöjliggör en erforderlig utbyggnad av administrationsbyggnaden. Paviljongerna bör därför slopas. De båda andra paviljongerna (nr 14 och nr 17) är så utformade, att kommittén funnit tveksamt, huruvida effektiva vårdavdelningar kan inrättas inom dem. Härtill kommer, att kostnaden för ombyggnad av dem kan beräknas bli i det närmaste densamma som för uppförande av nya paviljonger. Det kan möjligen ifrågasättas, om icke paviljongen nr 17 kan efter en begränsad ombyggnad utnyttjas för vård av sekundärklientel. Kommittén har för avsikt att efter närmare utredning inkomma med förslag till den framtida användningen av paviljongerna nr 14 och nr 17.

Därest paviljongerna nr 12—14 och 17 utgår, måste i stället nya vårdpaviljonger uppföras, vilka bör rymma tillhoppa 168 vårdplatser. Härjämte räknar kommittén med att paviljongen nr 8—9, som omfattar 71 vårdplatser och som nu ingår i mansavdelningen, belägges med kvinnliga patienter. Antalet vårdplatser å kvinnoavdelningen skulle härigenom komma att uppgå till sammanlagt (28 + 72 + 144 + 168 + 71) 483. För att tillgodose detta platsbehov skulle erfordras tre vårdpaviljonger med vardera två avdelningar om 28 platser. Tillsvidare bör dock endast två sådana paviljonger uppföras, vilka bör förläggas väster om och i nära anslutning till de befintliga paviljongerna inom kvinnoavdelningen. Byggnaderna avses för lugna och halvroliga patienter.

Kostnaden för paviljongernas uppförande jämte yttre arbeten har beräknats till sammanlagt 2 420 000 kronor, varav 2 300 000 för paviljongerna samt 120 000 kronor för promenadgårdar, vägar, yttre ledningar m. m. Kommittén hemställer, att för nästa budgetår 1 400 000 kronor anvisas för arbetenas påbörjande.

Anskaffande av vissa maskiner i tvätteriet.

Kommittén framhåller, att sjukhusets tvättinrättning befinner sig i ett dåligt skick. Sålunda är manglar och pressaggregat gamla och förslitna samt saknar erforderlig kapacitet. Tvättgodsmängden har ökat till följd av sjukhusets upprustning, och arbete på övertid måste tillgripas för att man

skall kunna tillgodose tvättbehovet. På inrådan av institutet för tvättekonsultation forskning har direktionen framlagt förslag om anskaffande under nästa budgetår av en ångmangel, en centrifug och en sats strykpressar samt 15 spjälvagnar, avsedda för att nedbringa arbetet med sortering av tvättgodset. Genom en sådan utrustning skulle enligt institutet arbetskraften i tvätteriet kunna minskas. Vid den utredning, som kommittén bedriver rörande en centralisering av den statliga tvättverksamheten, har kommittén preliminärt räknat med att ifrågakvarande tvättanläggning skulle slopas. Då frågan om en centralisering av tvättverksamheten ännu icke slutligen kan överblickas och då de föreslagna maskinerna torde kunna användas inom en dylik centraltvätt, föreslår kommittén, att maskinerna och vagnarna anskaffas.

Kostnaden har beräknats till 115 000 kronor. Kommittén föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Västra Marks sjukhus i Örebro.

Modernisering av ekonomibygnaderna.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riskd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle verkställas modernisering av ekonomibygnaderna m. m. för en beräknad kostnad av högst 1 185 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 500 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra modernisering av ekonomibygnaderna samt ställde till styrelsens disposition ett belopp av 500 000 kronor för ändamålet.

Vidare har 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) anvisat 500 000 kronor för arbetenas fortsättande.

Sålunda har för ifrågakvarande arbeten anvisats sammanlagt (500 000 + 500 000) 1 000 000 kronor.

Kommittén meddelar, att vissa av byggnadsarbetena påbörjats under december 1953, samt föreslår, att för budgetåret 1954/55 anvisas (1 185 000 — 1 000 000) 185 000 kronor.

Sätters sjukhus.

Uppförande av upptagningspaviljong m. m.

Under återropande av vad inledningsvis anförts hemställer kommittén, att till de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna byggnadsobjekten vid sjukhuset, påbörjande av en till 1 250 000 kronor kostnadsberäknad upptagningspaviljong, modernisering av personaltvätt-
3 — Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 127.

stuga samt uppförande av bostadshus för läkare, måtte för nästa budgetår anvisas 600 000, 65 000 resp. 250 000 kronor.

Uppförande av vårdpaviljonger.

Kommittén erinrar, att kommittén i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll angelägenheten av en upprustning av sjukhusets vårdpaviljonger, samt att 1953 års riksdag som en första etapp i denna renovering godkände den nyss nämnda upptagningspaviljongen, vilken emellertid upptogs såsom beredskapsarbete.

Kommittén föreslår nu, att två nya paviljonger uppföres, samt framhåller härom följande.

Enligt sinnessjukvårdsberedningens generalplan avsågs de gamla vårdpaviljongerna kunna iordningställas genom ombyggnad. Kommittén har vid närmare utredning för sin del funnit det ur olika synpunkter olämpligt att ombygga de äldre vårdpaviljongerna i den utsträckning, som förutsatts i generalplanen. Därvid har särskilt beaktats, att de sanitära installationerna och uppvärmningsanordningarna i vissa av dessa paviljonger är av så dålig beskaffenhet, att de icke torde kunna bibehållas. Byggnadernas planlösning är vidare sådan, att även vid genomgripande ombyggnadsarbeten mycket stora svårigheter föreligger att inom byggnaderna åstadkomma tillfredsställande vårdavdelningar. Under sådana förhållanden blir merkostnaden för nya paviljonger så liten, att den uppvägs av de fördelar, som står att vinna ur drift- och vårdsynpunkt.

Ett av syftena med upprustningen av sjukhuset är att uppnå en så hög patientomsättning som möjligt. Denna omsättning hänför sig framförallt till avdelningarna för akut sjuka patienter. Det är därför angeläget, att sådana avdelningar ordnas på mest ändamålsenliga sätt. Akutavdelningarna vid sjukhuset inrymmas f. n. huvudsakligen inom paviljongerna 2, 3, 4 och 5. Då den tidigare påtalade svårigheten att i befintliga paviljonger inrymma rationella vårdavdelningar i hög grad gäller nyssnämnda byggnader, föreslår kommittén, att nästa etapp i upprustningen skall omfatta uppförande av två nya vårdpaviljonger såsom ersättning för två av de äldre paviljongerna, vilka är i så dåligt skick, att de framdeles hör slopas.

Paviljongerna — vardera inrymmande två vårdavdelningar, envar om 28 vårdplatser, eller tillhoppa ($2 \times 2 \times 28$) 112 — föreslås förlagda å ömse sidor om den nyligen renoverade administrationsbyggnaden, som bl. a. inrymmer sjukhusets medicinska centrum.

Kostnaden för uppförande av paviljongerna jämte yttre arbeten har beräknats till 2 600 000 kronor, varav 2 390 000 kronor avser paviljongerna och 210 000 kronor promenadgårdar, vägar, yttre ledning m. m. Kommittén föreslår, att för nästa budgetår 1 200 000 kronor anvisas för arbetenas påbörjande.

Sidsjöns sjukhus i Sundsvall.

Iordningställande av skyddsrum.

Kommittén upplyser, att civilförsvarschefen i Sundsvall i skrivelse till direktionen för sjukhuset framhållit, att skyddsrummen inom sjukhuset icke vore anordnade i enlighet med gällande föreskrifter, samt anmodat direktionen att snarast vidtaga åtgärder för skyddsrummens iordningställande. Anmärkningen gäller skyddsrum i elva byggnader. De arbeten, som enligt en av länsstyrelsens civilförvarstekniker gjord utredning borde genomföras, avser i huvudsak uppsättning av vissa väggar, komplettering av dörrar och luckor, anordnande av torrklosetter, insättning av ventiler och installation av luftrenare m. m.

Åtgärderna, som enligt kommitténs mening är ofrånkomliga, bör genomföras under nästa budgetår. Kostnaden har beräknats till 60 000 kronor. *Kommittén* hemställer, att detta belopp anvisas för budgetåret 1954/55.

Frösö sjukhus vid Östersund.

Ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att administrationsbyggnaden m. m. skulle ombyggas för en beräknad kostnad av högst 1 850 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 770 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta verkställa ifrågavarande arbete för en kostnad av högst 1 850 000 kronor samt ställde ett belopp av 770 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Vidare har 1953 års riksdag (skr. nr 237) med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag i propositionen nr 124, enligt vilken kostnaderna för ifrågavarande arbeten ävensom för i propositionen föreslagna provisoriska anordningar beträffande sjukhusets bageribygnad m. m. beräknats till sammanlagt 1 895 000 kronor, anvisat 845 000 kronor till berörda ändamål.

Sålunda har för arbetena anvisats sammanlagt (770 000 + 845 000) 1 615 000 kronor.

Kommittén har — med förmålan att arbetena pågår alltsedan hösten 1952 — föreslagit, att för nästa budgetår (1 895 000 — 1 615 000) 280 000 kronor anvisas för arbetenas slutförande.

Uppförande av upptagningspaviljong.

Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer *kommittén*, att för påbörjande av den i propositionen nr 124/1953 såsom beredskaps-

arbete föreslagna upptagningspaviljongen — vilket byggnadsföretag kostnadsberäknats till 1 275 000 kronor — 700 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår.

Umedalens sjukhus vid Umeå.

Uppförande av tuberkulosavdelning.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att en tuberkulosavdelning om två paviljonger skulle uppföras vid sjukhuset för en beräknad kostnad av 2 000 000 kronor. I detta belopp ingick icke kostnaderna för yttre ledningar, för eventuellt erforderlig komplettering av panncentralen m. m. och för eventuellt nödvändiga grundförstärkningsarbeten. Dessa kostnader kunde nämligen då ej överblickas. För påbörjande av avdelningen anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 ett belopp av 400 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 — vari kostnaderna för avdelningen beräknats till 2 700 000 kronor — beslöt 1950 års riksdag att för fortsättande av arbetena anvisa 300 000 kronor.

Vidare har 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151) beslutat att för arbetena i fråga anvisa 700 000 kronor.

Därjämte har 1952 års riksdag (skr. nr 245) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 123) beviljat ytterligare 500 000 kronor till arbetena.

Slutligen har 1953 års riksdag (skr. nr 237) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 124) anvisat 400 000 kronor till ifrågavarande ändamål.

För byggnadsföretaget har sålunda hittills anvisats sammanlagt (400 000 + 300 000 + 700 000 + 500 000 + 400 000) 2 300 000 kronor.

Kommittén har — med förmälan, att den första av de båda paviljongerna färdigställts under år 1952 och redan tagits i bruk samt att uppförandet av den andra påbörjats hösten 1953 — hemställt, att för nästa budgetår (2 700 000 — 2 300 000) 400 000 kronor anvisas för arbetenas slutförande.

Uppförande av växthus.

Kommittén erinrar, att sjukhuset saknar växthus, samt föreslår, att ett sådant uppföres. Beträffande behovet härom åberopar kommittén vad som anförts beträffande motsvarande anläggning vid Ryhovs sjukhus i Jönköping. Växthuset förutsättes bliva något större än det för Ryhovs sjukhus föreslagna. Detta motiveras framförallt av sjukhusets nordliga läge och därmed sammanhängande större svårigheter att odla på friland.

Kostnaden har beräknats till 300 000 kronor, vilket belopp enligt kommitténs mening bör anvisas för nästa budgetår.

Furunäsets sjukhus vid Piteå.**Uppförande av vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter.**

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att en vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter skulle uppföras vid sjukhuset för en beräknad kostnad av högst 1 905 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 100 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra vårdpaviljongen för en kostnad av högst 1 905 000 kronor samt ställde 100 000 kronor till styrelsens disposition för ändamålet.

Vidare har 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) anvisat 500 000 kronor för arbetenas fortsättande.

Sålunda har anvisats sammanlagt (100 000 + 500 000) 600 000 kronor till ifrågavarande ändamål.

Kommittén räknar med att uppförandet av paviljongen kommer att påbörjas under första halvåret 1954 samt hemställer, att för nästa budgetår 1 125 000 kronor måtte anvisas för arbetenas fortsättande.

Ombyggnad av personalbostadshus m. m.

Under återopande av vad inledningsvis anförts, hemställer *kommittén*, att till de i propositionen nr 124/1953 såsom beredskapsarbete föreslagna byggnadsobjekten vid sjukhuset, *ombyggnad av personalbostadshuset nr 24* samt *renovering av kyrk- och festsalarna* för nästa budgetår 185 000 resp. 125 000 kronor anvisas.

Uppförande av nytt sinnessjukhus i Falköping.

Kommittén erinrar, att statens sinnessjukvårdsberedning i sitt den 11 januari 1950 avgivna betänkande med förslag till generalplan för sinnessjukvårdens tillgodoseende angående det framtida platsbehovet anför, att man bl. a. borde uppföra tre nya sjukhus, vardera om ca 730 vårdplatser. Beträffande de nya sjukhusens förläggning uttalades, att man borde hålla öppet möjligheterna för ett eventuellt överförande i framtiden av huvudmannskapet för den kvalificerade sinnessjukvården till landslingen. Sjukhusen borde därför placeras så, att de på ett naturligt sätt anslöts till landstingsområden, som saknade sådana sjukhus. Sjukhusen borde enligt sinnessjukvårdsberedningens mening förläggas till Karlskrona, Stockholmsstrakten och västra Sverige.

Kommittén föreslår nu uppförande av ett nytt sinnessjukhus i Falköping samt anför till stöd härför.

Av de föreslagna nya sinnessjukhusen är det i Karlskrona under uppförande. Med hänsyn till det alltjämt tilltagande platsbehovet inom den statliga sinnessjukvården är det angeläget, att övriga båda sjukhus kommer till stånd så snart som möjligt. I första hand förordas ett nytt sjukhus i västra Sverige.

De upptagningsområden, som skulle beröras av det föreslagna nya sjukhuset, är i huvudsak områdena för S:t Jörgens, Ryhovs och Restads sjukhus. Därjämte beröres Källshagens sjukhus såsom sekundärsjukhus till bl. a. de två sistnämnda primärsjukhusen. Det för år 1952 fastställda antalet vårdplatser vid nämnda sjukhus uppgick till 410, 1 350, 1 080 resp. 457 eller sammanlagt cirka 3 300 platser. Medelbeläggningen å sjukhusen var nämnda år i runt tal 4 200. Sålunda översteg medelbeläggningen plats-tillgången med omkring 900. Härtill kommer, att antalet exspektanter vid ifrågavarande sjukhus utgjorde i runt tal 280 vid utgången av år 1952. Enligt generalplanen skulle antalet vårdplatser vid S:t Jörgens, Ryhovs och Restads sjukhus komma att uppgå till resp. 632, 1 131 och 878 eller tillhopa cirka 2 640 platser. Beredningen räknade därjämte för detta område med ett nytt sjukhus om 730 vårdplatser, till vilket skulle vara ansluten en tuberkulosavdelning om 120 platser, gemensam för i huvudsak dessa sjukhus. Källshagens sjukhus skulle helt disponeras för sinnesslövrården. Sammanlagda platsantalet enligt generalplanen skulle alltså uppgå till $(2\,640 + 730 + 120)$ 3 490, vilket antal överstiger nuvarande fastställda platsantal med $(3\,490 - 3\,300)$ 190 men understiger medelbeläggningen år 1952 med $(4\,200 - 3\,490)$ cirka 700 platser.

Av landstingen inom ovannämnda upptagningsområden — Göteborgs och Bohus, Jönköpings, Älvsborgs och Skaraborgs läns landsting — saknar det sistnämnda statligt sinnessjukhus inom sitt område. För att möjliggöra ett framtida överförande av sinnessjukvården till landstingen anser kommittén, att det nu planerade sjukhuset bör förläggas inom Skaraborgs läns landstings område.

Då utvecklingen inom sinnessjukvården går mot ett allt intimare samarbete med den somatiska sjukvården, bör sjukhuset förläggas till ort med lasarett. Kommittén har funnit Falköpings stad väl fylla de krav, som kan ställas i nämnda avseende. Förhandlingar har därför upptagits med staden om förvärv av markområde för det nya sjukhuset. Staden har därvid erbjudit ett cirka 400 000 m² stort område, beläget å Mössebergs östra sluttning norr om den egentliga stadsbebyggelsen i den med staden numera införlivade Friggeråkers socken. Området utgöres till större delen av åkermark och får anses väl lämpat för ändamålet.

Nu avsedda markområde är f. n. i enskild ägo, men staden har för avsikt att förvärva det för att ställa det till kronans förfogande. Stadens åtaganden kommer att medföra så stora kapitalutlägg, att den icke ansett sig kunna överlåta området utan ersättning. Staden har därvid bl. a. hänvisat till den förhållandevis höga kommunala utdebiteringen — inklusive landstingsskatt 15 kronor 25 öre år 1953. Kommittén har på grund härav funnit skäligt, att kronan ersätter staden med 125 000 kronor för mark och 100 000 kronor för sådana byggnader på området, som kan utnyttjas för sjukhuset. Med hänsyn till att förläggningen av sjukhuset till staden kommer att ställa väsentligt ökade krav på en av staden planerad reningsanläggning för avloppsvatten, har kommittén icke velat motsätta sig, att staden jämväl erhåller ett begärt bidrag till uppförande av sagda anläggning.

Storleken av detta bidrag har kommittén ansett kunna bestämmas till 250 000 kronor.

På grundval av de förda förhandlingarna har kommittén slutit prellmi- närt avtal med staden av följande lydelse:

»Mellan statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande såsom före- trädare för Kungl. Maj:t och Kronan, å ena, och Falköpings stads drätsel- kammare såsom företrädare för Falköpings stad, å andra sidan, är — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges i Falköping godkän- nande — träffat följande avtal.

§ 1.

Staden — som har för avsikt att förvärva bl. a. nedannämnda mark- område — överlåter med full äganderätt till Kronan sammanlagt cirka 400 000 kvadratmeter av fastigheterna Jettened Näregården 1^s, 1° och 1⁷, Jettened Skinnaregården 11^s, 11⁴, 11^s och 11^s samt Friggeråker Mörkagården 6⁷ och 6⁹, allt i Falköpings stad, vilket område angives närmare inom hel- dragen röd linje på den vid detta avtal fogade kartan.

Därest vid den under § 6 här nedan avsedda tomtindelningen den bli- vande tomtens gränser skulle undergå mindre justering i förhållande till de å kartan angivna, skall överlåtelsen avse av staden ägd mark inom tomten.

Området överlåtes gravationsfritt.

§ 2.

Området tillträdades av Kronan den 1 januari 1957.

§ 3.

I ersättning erlägger Kronan till staden vid tillträdet ett belopp av 125 000 kronor för marken samt 100 000 kronor för byggnaderna å området.

§ 4.

Kronan och staden medgiva, att nuvarande ägare av de i området in- gående fastigheterna må under högst 10 år, räknat från det äganderätten till fastigheterna övergått till staden, bruka av dem bebodda byggnader.

Avtal, som staden i anledning härav må komma att ingå med vederbö- rande fastighetsägare, slutes efter föregående samråd med kommittén.

§ 5.

Kronan utfäster sig att vidtaga erforderliga åtgärder för uppförande sna- rast möjligt efter tillträddandet inom området av ett sinnessjukhus, vilket i utbyggt skick beräknas inrymma minst 600 vårdplatser.

§ 6.

Staden ombesörjer — utan avvaktan av Kungl. Maj:ts godkännande av detta avtal — upprättandet av förslag till stadsplan och tomtindelning för området, vilket utlägges till en tomt.

Området betecknas i stadsplanen som kvartersmark för allmänt ändamål.

§ 7.

Staden förbinder sig att till den tidpunkt, varom överenskommelse senare kan träffas, ha framdragit vatten- och avloppsledningar till områdets gräns samt att från denna tidpunkt leverera vatten och elektrisk energi.

§ 8.

För av staden levererat vatten och tillhandahållen elektrisk energi erlägger Kronan ersättning enligt de för konsument med motsvarande förbrukning inom staden vid varje tillfälle gällande taxor och för respektive verk gällande reglemente.

Kronan förbinder sig att icke inom området utan stadens tillstånd utföra grundvattenbrunnar.

§ 9.

Till anläggande av ett reningsverk med biologisk rening för staden bidrager Kronan med 250 000 kronor, vilket belopp utbetalas till staden, när arbetet med reningsverket påbörjas och medel finnas anvisade till detta bidrag.

§ 10.

Kronan systrar för samtliga kostnader för lagfarts vinnande samt för tomtkarta och sammanläggning.»

Kommittén framhåller slutligen, att uppförandet av det föreslagna sinnessjukhuset kräver omfattande utredningsarbeten. Särskilda medel bör ställas till förfogande för bestridande av därmed förenade kostnader. Kommittén finner påkallat, att en allmän arkitekttävling utlyses rörande det föreslagna sjukhusets närmare utformning. Kostnaderna för utredningar och för tävlingen har kommittén uppskattat till 125 000 kronor. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande arkitekttävlingen.

Kommittén hemställer om godkännande av avtalet samt anvisande av 125 000 kronor för angivet ändamål för nästa budgetår.

Yttranden.

Statskontoret erinrar, att Karlskrona stad, som utan ersättning ställt mark till förfogande för uppförande av sinnessjukhus, för sin del betingat sig ett bidrag med endast 100 000 kronor till ett liknande reningsverk. Mot bakgrunden härav och i betraktande av de ekonomiska fördelar för Falköpings stad, som får anses vara förenade med att sinnessjukhuset förläggas dit, finner statskontoret det befogat, att ytterligare försök göres att ernå en för kronan förmånligare överenskommelse.

Kommittén har föreslagit, att särskilda medel skulle ställas till förfogande för en allmän arkitekttävling rörande ifrågavarande sjukhusanläggning. Statskontoret vill framhålla, att en sådan tävling relativt nyligen ägt rum beträffande förenämnda sjukhus i Karlskrona, vilket f. n. är under uppförande. Med hänsyn härtill förtjänar det enligt ämbetsverkets mening övervägas, om man icke med de erfareneter, som kan vinnas i samband med sistnämnda sjukhusbygge, skulle kunna avstå från den nu tilltänkta tävlingen.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län framhåller, att behovet av ett nytt sinnessjukhus för västra Sverige torde vara trängande. De anförda skälen för att detta sjukhus förläggas till Skaraborgs län och uppföres i Falköping finner

länsstyrelsen vara av avgörande styrka. Det mellan kommittén och Falköpings stad upprättade preliminära avtalet ger icke anledning till någon erinran från länsstyrelsens sida.

Länsstyrelsen har bifogat yttrande från *förste provinsialläkaren* i länet, vilken bl. a. framhåller, att landstinget, därest ett sinnessjukhus i Falköping komme till stånd, ämnar söka inrätta en psykiatrisk avdelning vid lasarettet i Falköping.

Elektriska arbeten vid vissa av statens sinnessjukhus.

Kommittén meddelar, att medicinalstyrelsen i skrivelse till kommittén den 11 januari 1954 hemställt, att för nästa budgetår 465 000 kronor anvisas för vissa elektriska arbeten vid statens sinnessjukhus, varjämte styrelsen överlämnat av elektriska provningsanstalten aktiebolag upprättade promemorior av i huvudsak följande innehåll.

Ulleråkers sjukhus i Uppsala. Ytterbelysningsanläggningen vid sjukhuset behöver kompletteras och utökas. De totala kostnaderna härför beräknas till 71 000 kronor. Med hänsyn till anläggningens omfattning bör arbetena uppdelas på 3 etapper. Den första etappen, som bör omfatta renovering av ytterbelysningsanläggning inom södra sjukhusområdet, beräknas draga en kostnad av 30 000 kronor.

För vissa kompletteringar i de områden inom norra sjukhusområdet, som nu helt saknar ytterbelysning eller har sparsam sådan belysning, torde 6 000 kronor böra anvisas.

Sammanlagt erfordras alltså 36 000 kronor.

Sundby sjukhus vid Strängnäs. Enär sjukhusets kraftleverantör, Älvkarleby kraftverk, meddelat, att kraft av 3 kV spänning ej vidare kan påräknas, måste spänningen på den äldre servisen från Strängnäs höjas till 6 kV i anslutning till förestående ombyggnad av kraftverkets station i Strängnäs. För att sjukhusets distributionssystem skall kunna mottaga högspänd kraft av uteslutande 6 kV spänning måste vissa omläggningar företagas, vilka beräknats draga en kostnad av 23 000 kronor.

Ryhovs sjukhus i Jönköping. Distributionssystemet för bostadsområdet vid sjukhuset kan icke tåla anslutning av nya bostadshus och anslutning av elspisar inom de befintliga fastigheter, vilka är avsedda att renoveras. För förstärkning av det elektriska nätet inom bostadsområdet erfordras kablar, transformatorstation samt vissa ändringar av inomhusinstallationerna. De totala kostnaderna härför beräknas till 47 000 kronor. För nästa budgetår bör arbetena — med undantag för inomhusinstallationerna — genomföras. Medelsbehovet för dessa arbeten beräknas till 40 000 kronor.

Genom beslut av 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237) godkändes arbeten för sammanlagt 53 000 kronor, vilka arbeten avsåg komplettering och ombyggnad av mottagningsstationen samt vissa ändringar av hög- och lågspänningsställverk. Medel anvisades dock icke för budgetåret 1953/54. Ifrågavarande objekt upptogs i stället bland beredskapsarbetena. Elverket i Jönköping har sedermera tillkännagivit, att det önskade ansluta ytterligare en servisledning till sjukhuset för att höja driftsäker-

heten. Detta medför, att vissa ändringar och kompletteringar av befintliga apparater måste verkställas och att ytterligare fack i högspänningsställverket måste inrättas. Kostnaden stiger härigenom till 60 000 kronor.

Vid sjukhuset finnes f. n. en gaseldad stekköksanläggning. Med hänsyn till att gaspriset är högt och att gasdistributionen så småningom kommer att upphöra, är övergång till eldrift önskvärd. För elektrifieringen av stekköket erfordras matarkabel från transformatorstationen och gruppledningar samt nya stekskåp, stekbord och elspis. Kostnaden härför beräknas till omkring 43 000 kronor. Det har vidare visat sig, att det nuvarande ventilationssystemet i köket ej är tillfredsställande. Samtidigt med att nya stekköksapparater installeras bör därför ventilationen förbättras. Kostnaden för dessa arbeten beräknas till 10 000 kronor.

Totalt skulle således de nu föreslagna arbetena vid sjukhuset draga en kostnad av 153 000 kronor.

S:t Gertruds sjukhus i Västervik. Omläggningen från likström till växelström vid sjukhuset sker i etapper. Tidigare har anslag beviljats för etapperna 1—4. Medelsanvisningen för etapp 4 avsåg dock endast kabelnät för vissa paviljonger i de centrala delarna av sjukhusområdet samt transformatorstation i administrationsbyggnaden men icke inomhusinstallationer. Strömartsomläggningen bör fortsättas och slutföras. Sålunda bör etapp 5, vilken omfattar anordnande av reservkabelförbindelser på högspännings- och lågspänningssidan, påbörjas. Kabel bör framdragas mellan planerad transformatorstation i det gamla maskinhuset och stationen i administrationsbyggnaden. Vidare böra kablar anordnas mellan kabelskåp vid paviljongerna 8 och 10 resp. 8 och 2. För anslutning av paviljongerna 2 och 3 bör ny matarkabel framdragas resp. befintlig kabel iskarvas. Kostnaden för arbetena inom etapp 5 beräknas till 26 000 kronor.

Vidare bör etapp 4 slutföras. Denna del av etappen omfattar komplettering av befintliga installationer inom de paviljonger, som berörs av denna etapp, nämligen 4, 5, 32, 33, obduktionshus, bostadshus 27 och vattentorn. I denna etapp bör även medtagas omläggning av inomhusinstallationerna inom paviljongerna 2 och 3. I samband härmed bör lokaler för nödbelysning anordnas inom paviljongerna 4, 5, 32 och 33. Kostnaderna för slutförande av etapp 4 beräknas till 49 000 kronor.

Dessa arbeten kräver alltså en sammanlagd kostnad av 75 000 kronor.

S:t Lars' sjukhus i Lund. Ombyggnaden av sjukhusets mottagningsstation för elektrisk kraft och utläggandet av ett nytt kabelsystem för växelström 380/220 V beräknas bli slutförda i början av år 1954. Av omlägningsarbetet återstår nu kompletteringar av installationerna inom de byggnader, som matas med likström. Dessa byggnader kan i fråga om erforderliga elektriska arbeten uppdelas i tre klasser. Till första klassen är att hänföra sådana byggnader, som genom sjukhusets försorg redan ändrats för anslutning till det nya växelströmsnätet. Byggnader av klass 2 är sådana, där dylik anslutning endast delvis möjliggjorts. I byggnader, som bör hänföras till klass 3, har ej vidtagits några anordningar för växelström��matning. De erforderliga omlägnings- och kompletteringsarbetena beräknas draga en kostnad av 200 000 kronor. Under nästa budgetår torde omläggningar böra påbörjas i bostadshuset nr 2 (klass 3) samt paviljongerna 1 (klass 3) och 2 (klass 2) inom västra sjukhuset. För sagda budgetår erfordras ett belopp av 25 000 kronor.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg. För fullföljande av arbetena med det nya ytterbelysningsystemet för växelström vid sjukhuset erfordras för nästa budgetår 15 000 kronor.

Arbetena med omläggning från likström till växelström 380/220 V utföres i etapper. Under nästa budgetår bör dylik omläggning genomföras inom bostadsområdet invid portvaktstugan. Kostnaden härför beräknas till 15 000 kronor.

Sammanlagt erfordras alltså 30 000 kronor.

Restads sjukhus i Vänersborg. Inom sjukhuset pågår omläggning av det elektriska ledningsnätet från likström till växelström. Omläggningen av de interna installationerna i paviljongerna I—X bör nu genomföras. För dessa arbeten erfordras för nästa budgetår 60 000 kronor. I detta belopp ingår kostnader för omläggning av stigare, centraler samt viss komplettering och översyn av gruppledningssystemer.

Sätters sjukhus. Den nuvarande ytterbelysningen vid sjukhuset utgöres av gatu- och parkbelysning samt av ytterlampor vid resp. byggnader. Armaturerna är av äldre typ, och reservdelar kan f. n. ej anskaffas. Avstånden mellan armaturerna i gatu- och parkbelysningsystemet är alltför stora, och ytterbelysning saknas helt på en del förbindelsevägar. Manövreringen av ytterbelysningen vid fastigheterna sker inom resp. fastigheter. Enligt upprättad plan för omläggning av ytterbelysningen inom hela sjukhusområdet skulle krävas en medelsanvisning av omkring 90 000 kronor. För påbörjande av en omläggning av ifrågakvarande anläggning erfordras för nästa budgetår 20 000 kronor.

Frösö sjukhus vid Östersund. Den nuvarande ytterbelysningen vid Frösö sjukhus är mycket bristfällig. Antalet armaturer är otillräckligt och befintliga trästolpar i dåligt skick. Kostnaden för en ny ytterbelysningsanläggning beräknas till 55 000 kronor. Under nästa budgetår böra de mest framträdande bristerna avhjälpas. Härför erfordras 30 000 kronor.

Furunäsets sjukhus vid Piteå. För anordnande av ytterbelysning inom det nya bostadsområdet samt för kompletteringar av belysningen inom sjukhusområdet i övrigt erfordras 11 000 kronor.

Kommittén framhåller, att de föreslagna arbetena är av angelägen natur och förordar, att de påbörjas eller kommer till utförande under nästa budgetår. Då emellertid utredningarna beträffande de olika anläggningarna ännu ej slutförts, anser kommittén, att medelsanvisningen för nästa budgetår torde kunna begränsas till 400 000 kronor för samtliga ifrågakvarande arbeten.

Utredningsmedel.

Med hänsyn till att vissa av kommittén tidigare förskottade arvoden åt arkitekter kommer att återbetalas till kommittén från de byggnadsanslag, som ställts till byggnadsstyrelsens disposition, anser *kommittén*,

att medelsbehovet för dess verksamhet under nästa budgetår kan begränsas till 150 000 kronor, samt hemställer, att nämnda belopp anvisas för ändamålet.

Departementschefen.

I årets statsverksproposition har jag redan vid anmälan av anslaget till avlöningar till statens sinnessjukhus påpekat den stora överbeläggning, som råder vid de egentliga sinnessjukhusen. Statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande har i sin medelsframställning nu upplyst, att överbeläggningen vid månadskiftet november—december 1953 uppgick till icke mindre än 18 procent. Härtill kommer ett avsevärt antal exspektanter, vilket vid nämnda tidpunkt uppgick till i runt tal 1 700. Atskilliga platser, cirka 1 000, är emellertid belagda med patienter, vilka är att hänföra till sinnesslöa och psykopater. I den 1950 års riksdag underställda generalplanen för de statliga sinnessjukhusens upprustning, förutsattes, att sistnämnda patientkategorier vårdas på särskilda anstalter. För att en dylik differentiering skall kunna åstadkommas har kommittén för sinnessjukvårdens utbyggande erhållit uppdrag att framlägga förslag rörande vården och tillgodoseendet av platsbehovet även för dessa sjuka. Inom de statliga sjukhusen torde även vårdas ett icke ringa antal lättskötta sinnessjuka, för vilkas vård landstingen är huvudmän. En bättre utbyggnad inom landstingen av denna vårdgren skulle medföra en avlastning för de statliga sinnessjukhusen. Även om man sålunda utskiljer sinnesslöa, psykopater och lättskötta sinnessjuka från de statliga sinnessjukhusen kvarstår likväl en avsevärd brist på vårdplatser för de egentligt sinnessjuka. Det är därför ytterst angeläget, att man vid upprustningen tillvaratar alla möjligheter att i första hand tillgodose behovet av vårdplatser.

De förslag, som kommittén framlagt för nästa budgetår, innebär bl. a., att 12 nya vårdpaviljonger skulle uppföras och en befintlig ombyggnas, varigenom antalet vårdplatser skulle ökas med 668. Vidare räknar kommittén med att 6 av de i Gullberna sjukhus ingående paviljongerna skall kunna börja uppföras under nästa budgetår. Det är dock alltså nödvändigt att anvisa stora belopp till upprustningen av ekonomibyggnader, administrationslokaler och bostäder. Enligt vad kommittén uppgivit har den efter förhandlingar med Karlskrona stad tillförsäkrats sådan medverkan av staden att en avsevärd del av de för personalen vid Gullberna sjukhus erforderliga bostäderna skall kunna stå till förfogande i den öppna hyresmarknaden. Jag förutsätter, att kommittén även i fortsättningen väl tillvaratager de möjligheter, som kan stå till buds, att lösa bostadsfrågorna i samverkan med resp. kommuner.

Kommittén har vidare föreslagit, att beslut nu fattas om uppförande av det andra av de tre nya sinnessjukhus, som generalplanen förutsätter. Kommittén har funnit, att ett nytt sjukhus i västra Sverige är mest ange-

läget samt ansett, att det bör förläggas till Falköping. Därvid har kommittén särskilt beaktat, att sjukhuset bör förläggas till ort med lasarett med hänsyn till att utvecklingen inom sinnessjukvården går mot ett allt intimare samarbete med den somatiska vården. Enligt kommitténs mening fyller Falköping väl de krav, som kan ställas i detta avseende. Efter förhandlingar med staden har ett preliminärt avtal slutits om förvärv av mark m. m. för det planerade sjukhuset. Kommittén har hemställt om godkännande av avtalet samt om anvisande av 125 000 kronor för fortsatta utredningar i frågan och för anordnande av en allmän arkitekttävlan.

Med hänsyn till den stora platsbrist, som råder inom upptagningsområdena i denna del av landet, samt till vad som i övrigt anförts av kommittén anser jag, att ett nytt sjukhus bör uppföras inom Skaraborgs län. Förslaget att förlägga sjukhuset till Falköpings stad finner jag i och för sig väl motiverat. Jag har icke heller något att erinra mot det med staden träffade preliminära avtalet såsom sådant utom i så måtto, att jag i likhet med statskontoret anser att frågan om den däri upptagna ersättningen för ett reningsverk bör omprövas. Jag förutsätter vidare, att innan avtalet godkännes, en formlig utfästelse utverkas av staden att svara för att bostäder tillhandahålles den personal, som ej oundgängligen måste bo inom sjukhusområdet. Emellertid anser jag, att hela frågan om sjukhusets förläggning bör bli föremål för ytterligare överväganden. Därest annan ort inom Skaraborgs län icke skulle visa sig lämpligare, torde Kungl. Maj:t få godkänna det med Falköpings stad preliminärt slutna avtalet med de jämkningar, som må föranledas av vad jag nyss anfört, samt taga i anspråk det för fortsatta utredningar och arkitekttävlan beräknade beloppet. I annat fall torde frågan ånyo få underställas riksdagens prövning.

Vad angår kommitténs övriga förslag till byggnadsåtgärder vid sinnessjukhusen anser jag mig icke kunna tillstyrka framställningen om medel för uppförande av ett bostadshus för sjukhusintendent vid Gullberna sjukhus. Jag är inte heller beredd att f. n. framlägga förslag om uppförande av växthus vid Ryhovs och Umedalens sjukhus. Detta innebär, att det av kommittén angivna medelsbehovet för nästa budgetår skulle minska med sammanlagt 665 000 kronor. Beträffande äskandena om medel till vissa elektriska arbeten vid Sundby sjukhus vid Strängnäs och Ryhovs sjukhus i Jönköping vill jag erinra, att jag i det föregående tillstyrkt, att det belopp om 43 000 kronor, som för innevarande budgetår anvisats för elektriska arbeten vid Källshagens sjukhus i Vänersborg finge tagas i anspråk för samma arbeten vid de två förstnämnda sjukhusen som avses i här ifrågasvarande framställningar, i vad angår Ryhovs sjukhus dock endast intill ett belopp av 20 000 kronor. Äskandena i denna del torde därför böra bifallas på så sätt, att 43 000 kronor anvisas för de elektriska arbeten vid Källshagens sjukhus, varom förmåles i propositionen nr 124 till 1953 års riksdag. Då de föreslagna elektriska arbetena i övrigt synes vara av ange-

lägen natur, vill jag förorda, att de kommer till utförande under nästa budgetår. Emellertid är utredningarna i de olika ärendena ännu ej slutförda. Kommittén har i detta läge ansett, att ett sammanlagt belopp av 400 000 kronor skulle anvisas för samtliga ifrågavarande arbeten samt att de olika ärendena senare skulle slutligt behandlas inom denna kostnadsram. För egen del har jag intet att erinra mot vad sålunda föreslagits.

I övrigt anser jag mig kunna godtaga kommitténs förslag såväl med avseende på byggnadsföretagens utformning som kostnadsberäkningarna, vilka grundar sig på prisläget den 1 juli 1953.

Vid bifall till förslagen skulle för nästa budgetår erfordras en medelsanvisning av sammanlagt i runt tal 31,3 miljoner kronor. Med hänsyn till de stora krav, som i olika hänseenden förefinnes på statliga investeringar, kan emellertid ett belopp av denna storlek icke förordas. Det för innevarande budgetår upptagna anslaget till byggnadsarbeten vid sinnessjukhusen torde dock böra höjas med cirka 3 miljoner till närmare 25 miljoner kronor. Byggnadsobjekt, som ej rymmes inom denna ram, torde i händelse av ett försämrat arbetsmarknadsläge få sättas igång med utnyttjande av den av riksdagen äskade fullmakten för Kunql. Maj:t att meddela beslut om utförande av arbeten för sysselsättning av arbetslösa. För att detta skall vara praktiskt möjligt fordras en ytterligare bearbetning av byggnadshandlingarna. Jag förutsätter, att de kostnader, som föranledes härav, får bestridas med anlitannde av nämnda fullmakt.

Såsom sysselsättningsarbeten bör enligt min mening ifrågakomma följande av kommittén föreslagna byggnadsåtgärder, nämligen installation av hissar i paviljongerna 12 och 15 vid Ulleråkers sjukhus, uppförande av bostadshus för ogift personal vid S:ta Gertruds sjukhus, uppförande av snickeriverkstad m. m. vid S:t Olofs sjukhus, uppförande av bostadshus för förste läkare och modernisering av personalbostäder vid S:t Lars' sjukhus, uppförande av personalbostäder vid Vipeholms sjukhus, uppförande av bostadshus för ogift personal och ombyggnad av paviljong nr 5 vid S:ta Maria sjukhus, uppförande av personalbostäder vid S:t Jörgens sjukhus, uppförande av bostadshus för ogift personal och anordnande av försäljningslokal och vänthall vid Restads sjukhus, uppförande av bostadshus för läkare vid Sätters sjukhus och ombyggnad av personalbostadshuset nr 24 vid Furunäsets sjukhus.

Medel för övriga föreslagna arbeten torde böra anvisas på kapitalbudgeten. Medelsanvisningen för uppförande av personalbostäder vid S:t Sigfrids sjukhus och uppförande av två vårdpaviljonger vid ett vart av Mariebergs och Sätters sjukhus torde dock för nästa budgetår kunna begränsas till resp. 150 000, 800 000 och 600 000 kronor. Jag föreslår alltså, att för byggnadsarbeten beviljas sammanlagt 24 585 000 kronor.

I likhet med kommittén beräknar jag för nästa budgetår till utredningsmedel för kommitténs del 150 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle anslaget för nästa budgetår bestämmas till (24 585 000 + 150 000) 24 735 000 kronor.

Vad slutligen angår det mellan byggnadsstyrelsen och Birgittastiftelsen slutna preliminära avtalet om upplåtelse till stiftelsen av vissa Birgitta sjukhus tillhöriga byggnader anser jag mig kunna tillstyrka detsamma; dock bör såsom statskontoret framhållit i avtalet intagas en bestämmelse om att avtalet skall upphöra att gälla även för det fall att de upplåtna byggnaderna skulle behöva tagas i anspråk av kronan för annat ändamål.

Förvärv av Älvkarleby ålderdomshem m. m.

Förslag.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 51) beslöt 1943 års riksdag (skr. nr 96) att bemyndiga Kungl. Maj:t att låta träffa avtal angående förvärv för statens räkning för en kostnad av sammanlagt 1 027 800 kronor av bl. a. Älvkarleby kommuns ålderdomshem för utnyttjande såsom sekundäravdelning i anslutning till befintligt statligt sinnessjukhus. Av nämnda belopp hade 168 000 kronor beräknats för inköp av ålderdomshemmet i Älvkarleby kommun.

Genom beslut den 2 april 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att med anlitande av anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. gå i författning om förvärv för statens räkning av nämnda ålderdomshem för sagda ändamål.

I skrivelse den 18 juni 1953 har *medicinalstyrelsen* i fråga om fastighetens framtida användning anfört i huvudsak följande.

Avsikten med förvärvet av ålderdomshemmet för statens räkning var, att detsamma skulle utnyttjas såsom sekundäravdelning i anslutning till Ulleråkers sjukhus. Såsom sådan avdelning har hemmet också av 1947 års sinnessjukvårdsberedning upptagits i dess plan för tillgodoseende av den statliga sinnessjukvårdens platsbehov. De förutsättningar i fråga om vårdformerna, som tidigare legat till grund för utformningen av en sekundäravdelning och på vilka utredningen rörande förvärvet och ombyggnaden av ålderdomshemmet byggd, äro emellertid icke numera för handen. Sålunda ha fordringarna på en sekundäravdelning sedan anordnandet av ifrågakvarande avdelning i princip beslöts, stigit avsevärt. En anslutning av ålderdomshemmet såsom sekundäravdelning till Ulleråkers sjukhus har ävenledes avstyrkts av sjukhusets direktion i ett yttrande den 4 februari 1950 bl. a. med hänsyn till det stora avståndet från modersjukhuset. Vid övervägande av frågan har statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande i skrivelse till medicinalstyrelsen den 23 maj 1952 ansett sig icke då beredd att taga slutlig ställning till på vad sätt byggnaden borde utnyttjas. På denna fråga inverkade flera omständigheter bl. a., huruvida

personalbostäder finnes att tillgå i tillräckligt antal i direkt anslutning till ålderdomshemmet samt storleken av de driftkostnader man måste räkna med för ett utnyttjande av detsamma såsom sekundäravdelning. Enligt sedermera under hand inhämtade uppgifter, ställer sig kommittén vid senare övervägande närmast avvisande mot ett utnyttjande av ålderdomshemmet för avsett ändamål.

Medicinalstyrelsen har emellertid ansett, att köpet bör fullföljas och därvid anfört bl. a.

Vid de år 1943 gjorda beräkningarna hade byggnaden åsatts ett värde av 148 000 kronor, vartill skulle komma värdet av den mark, som kunde komma att överlätas. För att överlåtelsen av förenämnda ålderdomshem från kommunen till staten skulle komma till stånd förutsattes, att ett nytt ålderdomshem uppfördes i Älvkarleby kommun och kunde tagas i bruk för sitt ändamål. Av en till styrelsen ingiven skrivelse från kommunen framgår, att det av kommunen framlagda projektet om uppförande av ett nytt ålderdomshem blev avsevärt fördröjt, huvudsakligen på grund av statliga regleringar av med byggnadsföretaget sammanhängande frågor, vilket bl. a. medfört, att ritningarna måst omarbetas ett flertal gånger. De kommunen åsamkade merkostnaderna för det nya ålderdomshemmet uppskattas av kommunen till 500 000 kronor. Trots att det gamla ålderdomshemmet otvivelaktigt undergått en betydande värdeminskning, har kommunen med hänsyn till uppkomna olägenheter genom dröjsmålet med färdigställandet av det nya ålderdomshemmet påyrkat, att staten skulle fullfölja sin tidigare gjorda utfästelse om förvärv av ifrågasvarande fastighet, som helt utrymmts av kommunen i januari 1952.

Enligt en av byggnadsstyrelsen den 28 augusti 1951 lämnad uppgift kunde sålunda försäljningsvärdet vid sistnämnda tidpunkt uppskattas till cirka 125 000 kronor. Det skulle därför kunna ifrågasättas, om ej viss reducering av köpesumman borde ske. Enär förseningen med iordningställandet av det nya ålderdomshemmet och därav uppkomna merkostnader för kommunen väsentligen synes vara beroende av omständigheter, över vilka kommunen icke kunnat råda, har medicinalstyrelsen dock för sin del ansett, att köpet bör fullföljas i enlighet med tidigare gjorda utfästelser. I anslutning härtill underställer styrelsen Kungl. Maj:ts prövning köpeavtal mellan styrelsen och Älvkarleby kommun rörande förvärv av fastigheten, vilken träffats den 12 februari och 13 juni 1953 under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande. Köpeskillingen har i avtalet upptagits till 148 000 kronor för byggnaden och 13 330 kronor för markområdet.

I sakens nuvarande läge har medicinalstyrelsen ansett sig böra undersöka, huruvida fastigheten skulle kunna användas för annat statligt ändamål. Hittills gjorda undersökningar har icke lett till något resultat. Vidare har styrelsen ansett sig böra upptaga frågan om fastighetens överlåtande till annan köpare. Av Uppsala läns landsting efter förhandlingar avgivna anbud understiger emellertid väsentligt inköpsvärdet. Enligt styrelsens mening bör därför anbud införskaffas från andra köpare. Först därefter torde man ha möjlighet att definitivt bestämma om fastighetens framtida disposition. Styrelsen föreslår, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens medgivande att föranstalta om fastighetens försäljning eller, därest så skulle

anses lämpligare, träffa överenskommelse om fastighetens utnyttjande för annat statligt ändamål.

Yttrande.

Statskontoret har i utlåtande över medicinalstyrelsens framställning anfört.

Då 1943 års riksdag anvisade medel för inköp av Älvkarleby ålderdomshem angavs uttryckligen, att hemmet skulle förvärfvas av staten för att anordnas som sekundäravdelning i anslutning till Ulleråkers sjukhus. Värdet av byggnaden beräknades med hänsyn tagen till det skick, i vilket densamma då befann sig, till 148 000 kronor.

Såsom av handlingarna i ärendet framgår, ha emellertid förhållandena kommit att gestalta sig helt annorlunda än vad som förutsattes vid riksdagsbeslutets tillkomst. Älvkarleby kommun har sålunda först i januari 1952 eller alltså nära 9 år senare kunnat ställa ålderdomshemmet till förfogande. Härvid visar det sig, att detta ej längre ansetts lämpligen kunna ifrågakomma som sekundäravdelning. Den nu aktualiserade frågan om förvärv för statens räkning av Älvkarleby ålderdomshem avser sålunda icke att tillgodose den statliga sinnessjukvården utan närmast frågan om staten på grund av gjorda utfästelser i ämnet bör av hänsyn till Älvkarleby kommun fullfölja köpet i enlighet med statsmakternas tidigare beslut. Statskontorets ombudsman har i särskilt yttrande framhållit, att något för kronan rättsligen bindande avtal icke föreligger.

Enligt statskontorets uppfattning hade medicinalstyrelsen bort på ett betydligt tidigare stadium eller då tvekan först uppstod om lämpligheten att använda ålderdomshemmet såsom sekundärsjukhus, ha underställt Kungl. Maj:t frågan om de åtgärder, som borde vidtagas med hänsyn till de ändrade förhållandena. Tillika finner ämbetsverket det ägnat att förvåna, att Ulleråkers sjukhus, till vilket anläggningen skulle utgöra sekundärsjukhus, först år 1950 bereddes tillfälle yttra sig i ärendet.

Med hänsyn till föreliggande förhållanden avstyrker statskontoret medicinalstyrelsens förslag att på föreliggande utredning fullfölja köpet under de i köpekontraktet angivna villkoren. Hela frågan om en reglering av mellanhavandet med Älvkarleby kommun i denna angelägenhet bör göras till föremål för ytterligare överväganden. Härvid synes undersökningar böra verkställas rörande möjligheterna att utnyttja byggnaden för statens räkning samt förhandlingar upptagas med kommunen rörande de lämpligaste formerna för en avveckling av mellanhavandet. Anses köpet böra fullföljas, synes köpeskillingen böra jämkas med hänsyn dels till att hemmet efter 1943 års värdering av kommunen använts under mer än 8 år, dels ock till den värdeminskning detsamma av handlingarna att döma undergått på grund av bristande underhåll från kommunens sida. Befinnes fastigheten icke med fördel kunna utnyttjas av staten, bör det undersökas, om och i vad mån särskild gottgörelse bör utgå till kommunen, om köpet icke fullföljes.

Departementschefen.

Såsom av det anförda framgår bemyndigade Kungl. Maj:t år 1943 — efter beslut av riksdagen — medicinalstyrelsen att gå i författning om förvärv för statens räkning av Älvkarleby kommuns ålderdomshem, vilket

4 — *Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 127.*

skulle utnyttjas såsom sekundärsjukhus till Ulleråkers sjukhus i Uppsala. Byggnaden kunde av kommunen ställas till statens förfogande först i januari 1952. Enligt uppgift av kommunen hade detta dröjsmål föranletts av olika svårigheter att färdigställa ett nytt ålderdomshem, över vilka kommunen ej rått, huvudsakligen statliga regleringar av med byggnadsföretaget sammanhängande frågor. Efter framställningar från kommunen har medicinalstyrelsen år 1953 slutit preliminärt avtal med kommunen om förvärv av ålderdomshemmet för den ursprungligen beräknade köpeskillingen — 148 000 kronor för byggnaden och 13 330 kronor för markområdet — samt hos Kungl. Maj:t hemställt om godkännande av avtalet. Styrelsen har i sin framställning upplyst, att ålderdomshemmet ej längre torde kunna användas för det avsedda ändamålet. Med hänsyn härtill har styrelsen föreslagit, att riksdagens bemyndigande inhämtas att föranstalta om försäljning av fastigheten eller att träffa överenskommelse om utnyttjande av fastigheten för annat statligt ändamål.

Statskontoret har i yttrande över framställningen avstyrkt förslaget att på föreliggande utredning fullfölja köpet under de i avtalet angivna villkoren samt uttalat, att hela frågan borde göras till föremål för ytterligare överväganden.

Vid övervägande av förevarande spørsmål har jag i likhet med statskontoret funnit, att en ytterligare undersökning bör göras beträffande avvecklingen av mellanhavandet med Älvkarleby kommun. Jag har för den skull efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 16 februari 1954 tillkallat en särskild utredningsman, landstingsmannen Torsten Andréé. Då det är angeläget att denna avveckling kommer till stånd så snart som möjligt torde riksdagens bemyndigande böra inhämtas att — därest undersökningarna skulle giva vid handen, att köpet bör fullföljas men att fastigheten icke lämpligen kan utnyttjas för statligt ändamål — försälja densamma.

Utrustning av nya sinnessjukhus.

Förslag.

Med skrivelse den 27 januari 1954 har *medicinalstyrelsen* avgivit slutligt förslag angående anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus.

Styrelsen har härvid till en början hemställt om medel för utrustning av vissa nytillkommande och ombyggda lokaler vid statens sinnessjukhus. Härom anföres i huvudsak följande.

Birgittas sjukhus i Vadstena. Den gamla B-paviljongen för kvinnliga patienter skall renoveras och kommer att delvis (ca 60 vårdplatser) tagas i bruk under nästa budgetår såsom sekundäravdelning för ålderspsykosor och liknande fall. Enligt direktionen för sjukhuset skulle för nyutrustning

av paviljongen erfordras 86 000 kronor. Förslaget har ännu icke hunnit detaljgranskas av centrala sjukvårdsberedningen. I avvaktan på denna granskning bör enligt styrelsens mening preliminärt anvisas 75 000 kronor.

Vid den till Birgittas sjukhus anslutna *sekundäravdelningen i Hammar* beräknas ett beslutat personalbostadshus, inrymmande 10 enkelrum och en dubblett, bli färdigställd nästa budgetår. Medelsbehovet för dess utrustning har beräknats till 18 000 kronor. Styrelsen föreslår, att detta belopp anvisas för ändamålet.

Direktionen för *Västra Ny sjukhus* har gjort framställning om medel för utrustning av 45 vårdplatser i f. d. jordbruksavdelningens huvudbyggnad vid sjukhuset. Enligt ett av centrala sjukvårdsberedningen tillstyrkt förslag skulle kostnaden för denna utrustning komma att uppgå till 60 000 kronor. Vårdplatserna beräknas bli färdigställda vid sådan tidpunkt, att utrustningen bör anskaffas under nästa budgetår. Medicinalstyrelsen föreslår därför att beloppet anvisas.

Sjukhusdirektionen har ävenledes inkommit med förslag till viss utrustning för den vid sjukhuset nyuppförda panncentralen samt ekonomibyggnaden, vilken är föremål för ombyggnad. Detta förslag, kostnadsberäknat till 38 000 kronor, har ännu icke slutgranskats av centrala sjukvårdsberedningen. I avvaktan på beredningens utlåtande i ärendet föreslås, att 30 000 kronor preliminärt anvisas för ändamålet.

På grundval av det anförda äskar styrelsen för utrustning vid *Västra Ny sjukhus* ett belopp av (60 000 + 30 000) 90 000 kronor.

Vid *Ryhovs sjukhus i Jönköping* har uppförts ett bostadshus för ogift personal, R VI, inrymmande 36 enkelrum och 8 dubletter. Sjukhusdirektionens förslag till utrustning av denna byggnad drager en kostnad av 86 600 kronor. Centrala sjukvårdsberedningen har tillstyrkt ett belopp av 76 000 kronor. Styrelsen föreslår, att detta belopp anvisas.

Två nyuppförda tuberkulospaviljonger med tillsammans 4 vårdavdelningar vid *S:t Lars sjukhus i Lund* beräknas bli tagna i bruk i början av nästa budgetår. Utrustningen av paviljongerna har kostnadsberäknats till 340 000 kronor. Förslaget har ännu icke granskats av centrala sjukvårdsberedningen. Enligt styrelsens mening bör dock preliminärt anvisas 270 000 kronor, så att anskaffandet av utrustningen snarast kan påbörjas.

Vid *Restads sjukhus i Vänersborg* beräknas ett bostadshus för ogift personal med 16 enkelrum bli färdigställt under sommaren eller hösten 1954. Sjukhusdirektionen har med överlämnande av ett utrustningsförslag hemställt om att 31 000 kronor måtte ställas till förfogande för utrustning av denna byggnad. Efter granskning av förslaget föreslår styrelsen, att 29 500 kronor anvisas för ändamålet.

För utrustning av en upptagningspaviljong med 56 vårdplatser vid *Mariebergs sjukhus i Kristinehamn* har i avvaktan på centrala sjukvårdsberedningens utlåtande i ärendet preliminärt anvisats sammanlagt 130 000 kronor. Numera har centrala sjukvårdsberedningen tillstyrkt ett anslagsbelopp av 142 000 kronor för ifrågavarande utrustning, varför styrelsen föreslår, att ytterligare (142 000 — 130 000) 12 000 kronor anvisas.

Arbetena för en ny fest- och samlingslokal vid *Salberga sjukhus i Sala* ävensom för en ny personalmatsal därslädes antages bli slutförda under nästa budgetår. Därav föranledd nyutrustning har kostnadsberäknats till omkring 45 000 kronor. Detaljerat utrustningsförslag har ännu icke inkommit från sjukhuset. Enligt styrelsens mening bör preliminärt anvisas 35 000 kronor.

Vidare pågår ombyggnad av centralkök och personalmatsalar vid *Säters sjukhus*. Jämlikt ett av sjukhusdirektionen avgivet förslag skulle kostnaden för utrustningen komma att uppgå till 158 500 kronor. För ändamålet har preliminärt anvisats 50 000 kronor. Utrustningsförslaget har ännu ej slutgranskats av centrala sjukvårdsberedningen. Det oaktat bör enligt styrelsens mening ytterligare medel snarast ställas till förfogande, då ombyggnaden kan beräknas bli slutförd ungefär vid utgången av år 1954. På grund härav föreslår styrelsen, att tills vidare ytterligare 75 000 kronor anvisas för denna utrustning.

Vid *Gådeå sjukhus i Härnösand* har uppförts ett bostadshus, inrymmande bl. a. 12 möblerade enkelrum. För utrustningen härav har preliminärt anvisats 15 000 kronor. Efter granskning av det vid sjukhuset upprättade utrustningsförslaget har centrala sjukvårdsberedningen tillstyrkt ett anslagsbelopp om 20 700 kronor. Styrelsen föreslår, att återstoden (20 700 — 15 000) 5 500 kronor anvisas.

F. n. pågår vid *Frösö sjukhus vid Östersund* ombyggnad av administrationsbyggnaden samt uppförande av vissa bostadshus. I ett av dessa bostadshus skall bl. a. 7 rum för ogift personal inrymmas. Administrationsbyggnadens renovering kan beräknas bli genomförd under våren 1955 och berörda bostäder för ogift personal torde bli färdigställda under sommaren 1954.

Förslag angående den härigenom erforderliga utrustningen har ännu icke inkommit till medicinalstyrelsen. Sjukhusdirektionen har emellertid hemställt, att preliminärt 60 000 kronor anvisas för ändamålet under nästa budgetår. Detta förslag tillstyrker styrelsen.

Den ekonomibyggning vid *Umedalens sjukhus vid Umeå*, som inrymmer bl. a. centralkök, är föremål för modernisering och utbyggnad. Företaget är numera i huvudsak slutfört. Centrala sjukvårdsberedningen har tillstyrkt, att 69 300 kronor beviljas för ny utrustning. Då emellertid ifrågasvarande utrustningsbehov till en del kan tillgodoses utan anlitande av förevarande anslag, föreslår styrelsen att endast 60 000 kronor anvisas.

Därjämte har vid sjukhuset i det närmaste färdigställts ett bostadshus för ogift personal, inrymmande 16 rum. Centrala sjukvårdsberedningen har tillstyrkt, att 28 000 kronor anvisas för utrustning av dessa bostäder. Styrelsen föreslår denna medelsanvisning.

Enligt det anförda bör för utrustning vid Umedalens sjukhus anvisas sammanlagt (60 000 + 28 000) 88 000 kronor.

Inom den närmaste tiden avses en utbyggnad av vissa verkstäder m. m. skola påbörjas vid *Furunäsets sjukhus vid Piteå*. Medel för nyutrustning av dessa verkstäder torde därför erfordras under nästa budgetår. Sjukhusdirektionen har även inkommit med förslag till denna utrustning, kostnadsberäknad till 63 000 kronor. I avvaktan på förslagets slutgranskning anser sig styrelsen f. n. endast kunna föreslå att preliminärt 50 000 kronor anvisas för ändamålet.

Vidare erinrar styrelsen, att under förevarande anslag särskilda medel anvisats för anskaffning av modern medicinsk utrustning till sjuksjukhusen. För vart och ett av de senast förflutna budgetåren har för detta ändamål anvisats 85 000 kronor. På förslag av styrelsen har emellertid denna anvisning för innevarande budgetår begränsats till 50 000

kronor. F. n. förslår detta belopp till anskaffning av nödvändig standardutrustning men ej av mera kostnadskrävande specialapparat.

Då det numera blivit aktuellt att till ytterligare sjukhus anskaffa elektroencephalografer för att därigenom kunna öka de diagnostiska möjligheterna, erfordras för detta ändamål ett höjt anslagsbelopp för nästa budgetår. Från tre sjukhus har framställning gjorts om medel för sådana apparater, var och en betingande en anskaffningskostnad av cirka 25 000 kronor.

Medicinalstyrelsen, som finner det angeläget, att tills vidare två installationer av nämnda slag kommer till stånd, föreslår alltså, att sammanlagt (50 000 + 2 × 25 000) 100 000 kronor anvisas för anskaffande av modern medicinsk utrustning.

Medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså enligt styrelsen uppgå till sammanlagt (75 000 + 18 000 + 90 000 + 76 000 + 270 000 + 29 500 + 12 000 + 35 000 + 75 000 + 5 500 + 60 000 + 88 000 + 50 000 + 100 000) 984 000 kronor.

Departementschefen.

I och med att om- och nybyggnadsarbetena vid de statliga sinnessjukhusen slutföres uppkommer behov av att utrusta lokaler. Vissa av de av medicinalstyrelsen beräknade beloppen för utrustning är preliminära. Då de slutliga kostnaderna otvivelaktigt kommer att överstiga de preliminärt beräknade beloppen och då jag i övrigt ej funnit anledning till erinran mot medicinalstyrelsens beräkningar, anser jag mig kunna tillstyrka de framlagda förslagen. Det av styrelsen för nästa budgetår upptagna anslagsbeloppet, 984 000 kronor, torde dock kunna avrundas till 980 000 kronor.

Om- och utbyggnad av statens anstalt för fallandesjuka.

Förslag.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1953 års riksdag (prop. nr 124; riksd. skr. nr 237), att panncentral jämte verkstäder och transformatorstation samt administrationsbyggnad skulle uppföras vid statens anstalt för fallandesjuka ävensom att i anslutning härtill vissa yttre arbeten skulle vidtagas, allt för en beräknad kostnad av 1 600 000 kronor, samt anvisade för budgetåret 1953/54 1 000 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra dessa arbeten för en beräknad kostnad av högst 1 600 000 kronor samt föreskrev, att styrelsen skulle för budgetåret 1953/54 äga disponera ett belopp av högst 1 000 000 kronor för ändamålet.

I skrivelse den 7 september 1953 har byggnadsstyrelsen upplyst, att byggnadsföretagen, därest igångsättningstillstånd erhöles, skulle påbörjas under hösten 1953 och avslutas omkring årsskiftet 1954/55. För nästa

budgetår skulle således återstoden av det beräknade beloppet (1 600 000 — 1 000 000) 600 000 kronor erfordras.

Härutöver har styrelsen för nästa budgetår äskat 1 820 000 kronor för vissa ny- och ombyggnader jämte yttre arbeten, vilka enligt styrelsens mening bör utföras i anslutning till de förut beslutade byggnadsföretagen. Under hänvisning till den av styrelsen år 1952 framlagda planen för arbetena vid anstalten, vilken plan även redovisats i propositionen nr 124 till 1953 års riksdag, föreslås sålunda som en andra etapp i om- och utbyggnaden av anstalten ombyggnad av den nuvarande kontorsbyggnaden till bostadsbyggnad för föreståndarinnor m. fl., ombyggnad av skolhemmet »Hoppet», uppförande av nytt skolhem för pojkar och flickor om 52 platser, observationsavdelning samt bostadshus för intendent och andre läkare. Härtill kommer vissa yttre arbeten m. m.

Totalt skulle alltså för om- och nybyggnader vid anstalten under nästa budgetår erfordras (600 000 + 1 820 000) 2 420 000 kronor.

Departementschefen.

För innevarande budgetår har anvisats ett belopp av 1 000 000 kronor för utförande av panncentral jämte verkstäder och transformatorstation, administrationsbyggnad samt vissa yttre arbeten. De totala kostnaderna för dessa arbeten har uppskattats till 1 600 000 kronor. För de fortsatta byggnadsarbetena vid anstalten torde för nästa budgetår böra anvisas återstoden av sistnämnda belopp (1 600 000 — 1 000 000) 600 000 kronor. Med hänsyn till att ifrågavarande byggnadsarbeten, enligt vad jag inhämtat, icke torde kunna avslutas förrän på sommaren 1955, synes frågan om eventuellt fortsatta arbeten på anstalten i anledning härav icke behöva upptagas nu.

Hemställen.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle å tilläggsstat II till riksdagen för innevarande budgetår under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Om- och tillbyggnadsarbeten vid Furunäsets sjukhus	1 685 000
Merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten	3 500 000
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	117 500
	<hr/>
	Summa kronor 5 302 500

Sammanlagt skulle alltså till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisas 5 302 500 kronor.

Härjämte skulle vid bifall till vad jag i det föregående förordat för budgetåret 1954/55 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Ulleråkers sjukhus:

Uppförande av tuberkulosavdelning	200 000
Ombyggnad av norra mansavdelningen	600 000
Uppförande av två paviljonger för oroliga patienter	1 000 000
Uppförande av administrationsbyggnad	600 000

Sundby sjukhus:

Uppförande av garagebyggnad	65 000
Uppförande av personalbostäder	500 000

Sekundäravdelningen i Ribbingelund:

Anordnande av arbetsterapi- och samlingslokaler	165 000
---	---------

Sekundäravdelningen i Rosöga:

Anordnande av arbetsterapi- och samlingslokaler	145 000
Inredande av bostäder	140 000

Birgittas sjukhus:

Uppförande av vårdpaviljonger	250 000
Uppförande av vårdpaviljong D V	450 000
Uppförande av vårdpaviljong C II	400 000
Uppförande av administrationsbyggnad	600 000
Uppförande av verkstäder	200 000
Tillbyggnad av garage	55 000
Anordnande av personaltvättstuga	20 000
Installation av pumpar m. m. i vattenverket	60 000

Västra Ny sjukhus:

Om- och nybyggnadsarbeten	500 000
---------------------------	---------

Ryhovs sjukhus:

Uppförande av medicinskt centrum m. m.	600 000
--	---------

S:t Sigfrids sjukhus:

Uppförande av panncentral jämte kolgård och verkstäder	1 000 000
Uppförande av personalbostäder	150 000

S:ta Gertruds sjukhus:

Uppförande av bostadshus för läkare	115 000
-------------------------------------	---------

Gullberna sjukhus:

Uppförande av ekonomibygnader och vårdpaviljonger m. m.	4 500 000
Uppförande av bostad för en överläkare	300 000
Ersättning till Karlskrona stad för uppförande av reningsverk	100 000

S:t Lars' sjukhus:

Uppförande av paviljongerna nr 83 och nr 84 1 000 000

S:ta Maria sjukhus:

Ombyggnad av ekonomibygnaden 600 000

Modernisering av personalbostäder i ekonomibygnaden 260 000

S:t Jörgens sjukhus:

Uppförande av panncentral 920 000

Restads sjukhus:

Uppförande av personalbostadshus m. m. 260 000

Omläggning av värmesystemet 345 000

Uppförande av upptagningspaviljong 700 000

Anordnande av sekundäravdelning i Uddevalla 1 005 000

Mariebergs sjukhus:

Ombyggnad av vårdpaviljongerna n:ris 15 och 16 1 200 000

Uppförande av två vårdpaviljonger 800 000

Anskaffande av vissa maskiner till tvätteriet 115 000

Västra Marks sjukhus:

Modernisering av ekonomibygnaderna 185 000

Säters sjukhus:

Uppförande av upptagningspaviljong 600 000

Modernisering av personaltvättstuga 65 000

Uppförande av två vårdpaviljonger 600 000

Sidsjöns sjukhus:

Iordningställande av skyddsrum 60 000

Frösö sjukhus:

Ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m. 280 000

Uppförande av upptagningspaviljong 700 000

Umedalens sjukhus:

Uppförande av tuberkulosavdelning 400 000

Furunäsets sjukhus:

Uppförande av vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter 1 125 000

Renovering av kyrk- och festsalarna 125 000

Uppförande av nytt sinnessjukhus i Falköping	125 000
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	400 000
Utredningsmedel	150 000
	Summa kronor 24 735 000

Sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1954/55 för nu föreslagna arbeten m. m. skulle alltså uppgå till 24 735 000 kronor.

Med avseende å de anvisade medlen torde få gälla, att de i det föregående angivna fördelningarna icke skall vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan finnas lämpligt, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medeldisposition för visst ändamål kunna ske mot det att motsvarande minskning vidtages för ett annat.

För utrustning av nya sinnessjukhus samt för om- och utbyggnad av statens anstalt för fallandesjuka skulle slutligen anvisas resp. 980 000 och 600 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. besluta

a) att vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag verkställas ombyggnad av norra mansavdelningens mittparti för en beräknad kostnad av högst 1 600 000 kronor;

b) att vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras två paviljonger för oroliga patienter för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2 775 000 kronor;

c) att vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras en administrationsbyggnad för en beräknad kostnad av högst 950 000 kronor;

d) att vid Sundby sjukhus vid Strängnäs skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras personalbostäder för en beräknad kostnad av högst 875 000 kronor;

e) att vid Birgittas sjukhus i Vadstena skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras en administrationsbyggnad för en beräknad kostnad av högst 1 260 000 kronor;

f) att vid Birgittas sjukhus i Vadstena skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras vårdpaviljong C II för en beräknad kostnad av högst 1 425 000 kronor;

g) att vid Ryhovs sjukhus i Jönköping skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras en vårdpaviljong A för en beräknad kostnad av högst 1 200 000 kronor.

saklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras medicinskt centrum m. m. för en beräknad kostnad av högst 980 000 kronor;

h) att vid S:t Sigfrids sjukhus i Växjö skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras personalbostäder för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 1 500 000 kronor;

i) att vid S:t Lars' sjukhus i Lund skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras paviljongerna nr 83 och nr 84 för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2 500 000 kronor;

j) att vid Restads sjukhus i Vänersborg skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras en upptagningspaviljong för en beräknad kostnad av högst 1 125 000 kronor;

k) att vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras två vårdpaviljonger för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2 420 000 kronor;

l) att vid Säters sjukhus skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras en upptagningspaviljong för en beräknad kostnad av högst 1 250 000 kronor;

m) att vid Säters sjukhus skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras två vårdpaviljonger för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2 600 000 kronor;

n) att vid Frösö sjukhus vid Östersund skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordad förslag uppföras en upptagningspaviljong för en beräknad kostnad av högst 1 275 000 kronor;

II. godkänna övriga nya byggnadsföretag, som jag i det föregående förordat skola upptagas såsom beredskapsarbeten;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att under tidigare angiven förutsättning sluta avtal med Falköpings stad om förvärv av markområde för nytt sinnessjukhus på i huvudsak de villkor som av mig angivits;

IV. bemyndiga Kungl. Maj:t att efter förut omförmäld utredning avveckla angivna mellanhavande med Älvkarleby kommun om förvärv av kommunens förutvarande ålderdomshem samt, därest så skulle befinnas lämpligt, försälja fastigheten;

V. till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* under statens allmänna fastighetsfond, inrikesdepartementet, anvisa

a) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 5 302 500 kronor;

b) för budgetåret 1954/55 ett investeringsanslag av 24 735 000 kronor;

VI. till *Utrustning av nya sinnessjukhus* för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 980 000 kronor;

VII. till *Statens anstalt för fallandesjuka: Om- och utbyggnadsarbeten* för budgetåret 1954/55 under statens allmänna fastighetsfond, inrikesdepartementet, anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Jeppsson.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	3
Anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54.	
<i>Förslag</i>	3
Om- och tillbyggnadsarbeten vid Furunäsets sjukhus vid Piteå	3
Merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten	5
Elektriska arbeten vid vissa av statens sinnessjukhus	5
<i>Departementschefen</i>	7
Anslag för budgetåret 1954/55.	
<i>Förslag</i>	8
Inledning	8
Ulleråkers sjukhus i Uppsala	11
Sundby sjukhus vid Strängnäs	15
Sekundäravdelningen i Ribbingelund	16
Sekundäravdelningen i Rosöga	16
Birgittas sjukhus i Vadstena	16
Västra Ny sjukhus	20
Ryhovs sjukhus i Jönköping	21
S:t Sigfrids sjukhus i Växjö	21
S:ta Gertruds sjukhus i Västervik	22
S:t Olofs sjukhus i Visby	23
Gullberna sjukhus i Karlskrona	23
S:t Lars' sjukhus i Lund	25
Vipeholms sjukhus i Lund	26
S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg	26
S:t Jörgens sjukhus i Göteborg	28
Restads sjukhus i Vänersborg	28
Anordnande av sekundäravdelning i Uddevalla	30
Mariebergs sjukhus i Kristinehamn	31
Västra Marks sjukhus i Örebro	33
Sätters sjukhus	33
Sidsjöns sjukhus i Sundsvall	35
Frösö sjukhus vid Östersund	35
Umedalens sjukhus vid Umeå	36
Furunäsets sjukhus vid Piteå	37
Uppförande av nytt sinnessjukhus i Falköping	37
Elektriska arbeten vid vissa av statens sinnessjukhus	41
Utredningsmedel	43
<i>Departementschefen</i>	44

	Sid.
Förvärv av Älvkarleby ålderdomshem	47
<i>Förslag</i>	47
<i>Yttrande</i>	49
<i>Departementschefen</i>	49
Utrustning av nya sinnessjukhus	50
<i>Förslag</i>	50
<i>Departementschefen</i>	53
Om- och utbyggnad av statens anstalt för fallandesjuka	53
<i>Förslag</i>	53
<i>Departementschefen</i>	54
Hemställan	54